

UNIVERZITA JANA AMOSE KOMENSKÉHO PRAHA

MAGISTERSKÉ PREZENČNÍ STUDIUM

2011 – 2013

DIPLOMOVÁ PRÁCE

Vojtěch Tomeš

**Ochrana civilního obyvatelstva ČR v případě nasazení
zbraní hromadného ničení**

Praha 2013

Vedoucí diplomové práce: Doc. PhDr. Jiří Víšek, CSc

JAN AMOS KOMENSKY UNIVERSITY PRAGUE

MASTER FULL-TIME STUDIES

2011 – 2013

DIPLOMA THESIS

Vojtech Tomes

**Protection of Civilian Population in the Czech Republic
in the Case that Weapons of Mass Destruction were
Used**

Prague 2013

The Diploma Thesis Work Supervisor: Doc. PhDr. Jiří Víšek, CSc

Prohlášení

Prohlašuji, že předložená diplomová práce je mým původním autorským dílem, které jsem vypracoval(a) samostatně. Veškerou literaturu a další zdroje, z nichž jsem při zpracování čerpal(a), v práci řádně cituji a jsou uvedeny v seznamu použitých zdrojů.

Souhlasím s prezenčním zpřístupněním své práce v univerzitní knihovně.

V Praze dne 17. 6. 2013

Jméno autora: Vojtěch Tomeš

Poděkování

Chtěl bych poděkovat Doc. PhDr. Jiřímu Víškovi, CSc za odborné vedení a panu Jiřímu Řehořovi za neocenitelnou pomoc a informace o zbraních hromadného ničení.

Anotace

Diplomová práce se zabývá stupňujícím se rizikem vypuknutí celosvětového konfliktu v podobě další světové války a poukazuje na postupy, které by vzhledem k závažnosti situace měly být zavedeny ze strany státu a stejně tak i jednotlivých občanů.

Klíčové pojmy

Bezpečnost, ochranné masky, protiatomové kryty, rozhovor, válka, zbraně hromadného ničení.

Annotation

This thesis deals with the escalating risk of a global conflict that could outbreak in a form of another World War and refers to procedures that, given the gravity of the situation should be introduced by the state, as well as individual citizens.

Key words

Interview, nuclear shelters, protective masks, security, war, weapons of mass destruction.

OBSAH

ÚVOD	8
1 SVĚTOVÝ VÝVOJ	9
1.1 Riziko	9
1.2 Zadlužování domácností	9
1.3 Zadlužování států	10
2 ÚČINKY ZHN	11
3 HISTORICKÝ VÝVOJ OCHRANY OBYVATELSTVA	15
3.1 Ochrana obyvatel do roku 1989	15
3.2 Vojenské útvary CO	15
3.3 Nevojenské jednotky CO	15
3.3.1 Služby civilní obrany	16
3.3.2 Jednotky, útvary a zařízení CO na objektech národního hospodářství	16
3.3.3 Útvary svépomoci CO ve městech a na vesnicích	16
3.4 Obyvatelstvo	16
3.4.1 Výuka CO na školách	16
3.4.2 Výuka CO na pracovištích	17
3.4.3 Dětské ochranné masky	17
3.4.4 Ukrytí obyvatelstva	17
3.4.5 Strategické zásoby	18
3.5 Ochrana obyvatel v letech 1989–2012	18
3.5.1 Role hasičů v ochraně obyvatelstva	19
3.5.2 Výuka ochrany obyvatelstva na školách	20
3.5.3 Výuka ochrany obyvatelstva na pracovištích	20
3.5.4 Dětské ochranné masky	20
3.5.5 Ukrytí obyvatelstva	20
3.5.6 Strategické zásoby	21
3.6 Ochrana obyvatel od roku 2013	21
3.6.1 Výuka ochrany obyvatelstva na školách	22
3.6.2 Dětské ochranné masky	23
3.6.3 Ukrytí obyvatelstva	23
4 ŘEŠENÍ Z POHLEDU STÁTU	25
4.1 Specialisté a experti	25
4.2 Rychlost a průběh války	26
4.3 Ochranné masky	27
4.4 Filtroventilační zařízení	29
4.5 Kryty	31
4.6 Školení	34
4.6.1 Školy	34

4.6.2 Veřejnost	35
4.6.3 Státní složky	36
5 FUNGOVÁNÍ STÁTU V PRŮBĚHU KONFLIKTU A PO NĚM	37
5.1. Fungování státu v průběhu konfliktu a po něm	37
5.1.1 Fungování pouze části armády, ochrany obyvatelstva,	37
5.1.2 Fungování pouze části armády	38
5.1.3 Zhroucení všech státních složek	38
5.2 Činnost státních složek pár dnů až pár týdnů po konfliktu.....	38
5.2.1 Fungování pouze části armády, ochrany obyvatelstva,	39
5.2.2 Fungování pouze části armády	39
5.2.3 Zhroucení všech státních složek	39
5.3. Činnost státních složek pár měsíců po konfliktu	39
5.3.1 Fungování pouze části armády, ochrany obyvatelstva,	40
5.3.2 Fungování pouze části armády	40
5.3.3 Zhroucení všech státních složek	40
5.4 Činnost státních složek pár let po konfliktu	40
5.4.1 Fungování pouze části armády, ochrany obyvatelstva,	41
5.4.2 Fungování pouze části armády	41
5.4.3 Zhroucení všech státních složek	41
6 ÚSPORNÁ OPATŘENÍ.....	43
6.1 Služební auta	44
6.2 Mobilní telefony	44
6.3 Školení	44
6.4 Pokuty za dopravní přestupky	45
6.5 Granty	45
6.6 Vězni	45
6.7 Zahraniční vojenské akce	46
6.8 Poradci politiků	46
6.9 Reklama	46
6.10 Státní budovy	46
6.11 Skenování dokumentů	47
6.12 Software	47
6.13 Velké projekty	47
6.14 Další úsporná opatření	48
7 PŘÍPRAVA Z POHLEDU JEDNOTLIVCŮ.....	49
7.1 Teoretická část přípravy	49
7.2 Zdroje informací	50
7.3 Názory na přípravu	50
7.4 Příprava na válku	51
7.5 Znalosti ochrany proti zbraním hromadného ničení	52
7.6 Zázemí	57

7.6.1 Potraviny	58
7.6.2 Voda	58
7.6.3 Ochranné masky	59
7.6.4 Ostatní věci vhodné pro přípravu	59
7.7 Kde na to vzít	60
ZÁVĚR	62
SEZNAM POUŽITÝCH ZDROJŮ	63
SEZNAM PŘÍLOH	66

ÚVOD

Finanční problémy Západního světa a vyhrocená situace na Blízkém východě by podle některých expertů mohly vést k vypuknutí další Světové války. V návaznosti na toto riziko je vhodné zvážit nakolik je náš stát v současné době připraven čelit natolik rozsáhlé hrozbě.

K výběru tohoto tématu mě převážně vedl fakt, že se v našich médiích nevěnuje dostatečná pozornost situaci na Blízkém východě, jejíž eskalace by mohla mít katastrofální následky.

Práce se bude zabývat otázkou zbraní hromadného ničení, jejichž použití je v případném celosvětovém konfliktu velmi pravděpodobné. Cílem práce je osvětlit faktický účinek těchto zbraní (převážně jaderných) a v několika možných scénářích demonstrovat, jak by po jejich nasazení bylo postiženo obyvatelstvo České republiky. Práce navíc obsáhne praktické informace a rady, jak se na případný konflikt připravit. V práci zohledníme reálnou připravenost našeho státu a jeho obyvatel proti účinkům ZHN.

Práce bude vycházet jak z odborné literatury, tak z internetových zdrojů a v neposlední řadě se opře o zkušenosti experta na ZHN, k jejichž zajištění bude použit rozhovor.

TEORETICKÁ ČÁST

1 SVĚTOVÝ VÝVOJ

1.1 Riziko

Během studené války se nad lidstvem tyčilo nebezpečí a riziko vypuknutí 3. světové války, ve které by s největší pravděpodobností byly nasazeny zbraně hromadného ničení. Po stažení Železné opony a po pádu Sovětského svazu jako by hrozba nasazení ZHN ztratila na významu a příslušné úřady našeho státu ji přestali věnovat náležitou pozornost. S tím, že riziko celosvětového konfliktu stále existuje a nemělo by se v žádném případě podceňovat, se seznámíme v rámci této kapitoly.

1.2 Zadlužování domácností

Svět v posledních letech čelí problému v podobě narůstajícího zadlužování. Tento trend se týká většiny zemí Západního světa, ale postupně se rozšiřuje i mezi další a další státy. Zadlužují se nejenom jednotlivé domácnosti, ale i celé státy.

Lidé si postupně zvykli, že banky jsou obecně velmi štědré, a pokud nemá jejich domácnost vyloženě problémy s příjmy, tak se vcelku bez výrazných problémů dočkají částky, kterou požadují. Žít na dluh se pro některé lidi stalo vcelku běžné a takoví jedinci často nemyslí na důsledky, jaké takové počínání může do budoucna způsobit. Kdykoliv může nastat nečekaná událost, která si vyžádá další větší množství finančních prostředků (úraz, nemoc, ztráta zaměstnání, apod.). Takovou situaci se pak snaží vyřešit další půjčkou, se kterou na sebe ovšem berou riziko větších, zpravidla měsíčních splátek. Takové počínání vede často k nevytouženému cíli, jímž je insolvence neboli vyhlášení osobního bankrotu.

Hypoteční krize ve Spojených státech amerických ukázala, že ne vždy jsou banky ochotné půjčovat pouze klientům, u nichž existuje vysoká pravděpodobnost, že svůj dluh splatí. Opak se ukázal pravdou, když vyšlo najevo, že se půjčky (podřadné půjčky) poskytovaly záměrně lidem, u kterých se dopředu s jistotou vědělo, že během následujících let nebudou schopni své závazky vůči bankám dodržet. Kvůli této hypoteční bublině, ve které figurovaly významné banky jako například Goldman Sachs, Lehman Brothers, Merrill Lynch či Bear Stearns, se dostala spousta lidí do dluhů, které mohou jen těžko splácet.

To však není jediná stinná stránka celého problému. Globalizace, která celý svět propojila a umožnila tak těžit ze všech dostupných výhod, jaké poskytuje, sebou přinesla i jisté riziko. Tím je, že selhání určitého článku v systému může způsobit problémy kdekoliv na světě, kde existuje provázanost s daným jevem. Demonstrovat můžeme na největší pojišťovně světa AIG Amcico. Amcico prodávalo deriváty CDS – swapy úvěrového selhání. Kvůli pádu zajištěných dluhových obligací, bylo Amcico nuceno vyplatit investorům a spekulantům natolik enormní částky, že se nakonec samo ocitlo na pokraji bankrotu. Miliony klientů po celém světě se tak ocitli v krizové situaci, jelikož jejich pojištění by v případě potřeby nemohlo být vyplněno.

Varování přicházela ještě relativně včas, ale příslušnými orgány, byly přehlíženy. Ať se jednalo o varování odborníků a specialistů ve finančnictví, varování Mezinárodního měnového fondu či FBI, nedošlo k jejich vyslyšení. Kdyby se USA nepostavilo za své banky, kterým kongres nakonec schválil 700 Mld dolarů finanční pomoci, celý finanční systém by naprosto zamrzl. Neexistovala by reálná možnost, jak si půjčit. Vyústění finanční krize připravilo o práci miliony lidí po celém světě a přineslo sebou obavu z celosvětové recese.

1.2 Zadlužování států

Mnoho evropských zemí v čele se Spojenými státy americkými hospodaří se schodkovým státním rozpočtem. Toto hospodaření má za následek postupné zadlužování. V praxi je reálné, aby daná země existovala a rozvíjela se, i za předpokladu, že její zadluženost přesáhne 100 % ročního HDP. Zhroutit se a zbankrotovat, ale může i stát s menší mírou zadlužení. Svoji roli zde hraje vydávání cenných papírů, ze kterých státy získávají příjmy do státního rozpočtu. Problém nastává ve chvíli, kdy se nenajdou investoři, kteří by byli ochotni tyto cenné papíry odkoupit. V takovém případě by daná země byla s největší pravděpodobností donucena k vyhlášení bankrotu. Společně s velkou nasyceností trhů se zde potýkáme s rizikem toho, že by v návaznosti na tyto problémy mohlo dojít k eskalaci situace ve světě s rizikem vypuknutí dalšího konfliktu v celosvětovém měřítku.

2 ÚČINKY ZHN

Po celá tisíciletí se války vedly převážně pomocí kopí, luků, kuší, mečů a seker. Obrat ve vedení válek víceméně nastal až po vynalezení černého prachu, který umožnil použití palných zbraní. Jelikož jejich nabíjení bylo časově náročné, stejně brzy po propuknutí bojů přicházely na řadu meče, kopí a podobné zbraně. Prudký rozvoj palných zbraní v 19. století prakticky ukončil éru primitivnějších zbraní. Velký rozmach vědy a techniky rychle vedl k nasazení stále účinnějších a účinnějších zbraní a víceméně až 20. století se stalo svědkem většího bojového nasazení chemických, biologických a ve dvou případech i jaderných zbraní.

Výrazné poškození Hirošimy a Nagasaki brzy ve světě vyvolalo hysterii z jaderných zbraní. Celá studená válka byla doprovázena jaderným zastrašováním. Tímy jednotlivých armád a civilní obrany Západu a Východu usilovně pracovaly na řešení, jak se co nejlépe vypořádat s jaderným ohrožením. Budovaly se kryty, školila se veřejnost, zkrátka přípravy na třetí světovou válku probíhaly naplno. Již tenkrát ale odborníci na obou stranách moc dobře věděli, že termonukleární válka by nedokázala vyhladit lidstvo. Veřejnosti se sice podsouvaly informace o jaderném sebezničení, ale kdyby byla globální termonukleární válka nepřežitelná, potom by ani nemělo smysl stavět protiatomové kryty a školit obyvatelstvo, co by mělo dělat v případě jaderného napadení. Z tohoto důvodu jsou všechny články, které tvrdí, že jaderná válka by byla nepřežitelná, napsané lidmi, kteří o dané problematice buď nevědí vůbec nic, nebo jen velmi málo.

„Bohužel se často i v nejrůznějších rádobě populárně naučných časopisech, a někdy i v odborných knihách, objevují informace o tom, že jaderné zbraně by dokázaly vyhladit lidstvo 10x, 100x, 300x apod. Kdybychom ale shromáždili za jasného slunného dne všechny obyvatele planety těsně vedle sebe na nějakou rovnou planinu bez jakékoli větší vegetace a provedli nad ní ve výšce kolem 1 600 m termonukleární výbuchy o síle 500 kt ekvivalentu TNT, potřebovali bychom na rychlé zabití všech lidí zhruba 45–55 jaderných hlavic, což by v takovém případě znamenalo, že jaderné zbraně by stačily na vyhlazení lidstva několik setkrát. Je ale jasně patrné, že je zcela nereálné, aby se za války všichni lidé nacházeli na takovém prostranství. V reálné válce by ani použití všech jaderných zbraní s velkou pravděpodobností nedokázalo lidstvo vyhladit. Kdyby se ale proti takovému masivnímu seskupení všech obyvatel této planety na jedné planině použilo nepatrné množství nejnebezpečnějších mikroorganismů speciálně upravených pro vojenské účely, potom by se ukázalo, že

biologické zbraně mohou oproti jaderným zbraním v mnohonásobně menším množství napáchat stejné škody. Pokud by se proti těmto lidem použil například botulotoxin, bylo by jej oproti jaderným zbraním zapotřebí opět mnohonásobně méně, aby tito lidé neměli žádnou šanci na přežití. Na zabití lidstva by stačilo zřejmě jen pár gramů tohoto toxinu. Podobně by se mohly popsat i důsledky chemického útoku, při kterém by byly použité ty nejjedovatější otravné látky, ale byl by to zase jen nějaký teoretický výpočet, který by v reálném světě nikdy nefungoval. Tato malá čísla ohledně možností zabití celého lidstva v poměrně krátké době mohou možná někoho ohromit, ale jsou zcela o ničem. Realita je někde úplně jinde.“¹

Jaderné zbraně tedy do jisté míry mají značnou konkurenci především u biologických zbraní a následně i u chemických a toxinových zbraní. Jaderné, chemické, biologické a toxinové zbraně pro své ničivé účinky spadají do kategorie zbraní, které se označují jako zbraně hromadného ničení. Někdy se do této kategorie řadí i zbraně schopné ovlivňovat počasí apod., ale většinou se zbraněmi hromadného ničení mají na mysli pouze tyto zmíněné čtyři.²

„Rozsah účinků jaderných zbraní závisí zejména na jejich typu (štěpná nebo termonukleární zbraň), složení bomby (poměr štěpné a fúzní části, atd.), síle výbuchu, typu výbuchu (podzemní bez výhozu půdy, podzemní s výhozem půdy, pozemní, nízký vzdušný, vysoký vzdušný, ve velké výšce, podvodní a na vodní hladině), aktuálních atmosférických podmínkách (intenzita srážek a mlh, stupeň pokrytí oblohy mraky a jejich druh a výška, směr a rychlost větru od země až po vrchol stabilizovaného radioaktivního oblaku, množství prachu v ovzduší, atd.), tvaru krajiny, podloží a jeho vlhkosti (u podzemního a pozemního výbuchu), množství a typu překážek mezi naším úkrytem a výbuchem (rozměry a typ budov, hustota, výška, typ a rozloha vegetace apod.), zemském povrchu mezi výbuchem a úkrytem (štěrk, asphalt, voda, tráva, atd.), nadmořské výšce (cíle, výbuchu i úkrytu), typu úkrytu a pod jakým úhlem dopadu na něj působí tlaková vlna, světelné a tepelné záření, povaze cíle (město, přehrada apod.), odrazivosti zemského povrchu (hlavně u výbuchu vzdušného, pozemního a na vodní hladině), zeměpisné šířce a samozřejmě na vzdálenosti od centra výbuchu a času uplynulém od exploze.“³

„Pro zjišťování účinků jaderného výbuchu na lidi je rovněž důležité znát, kromě informací uvedených v předchozím odstavci, jaká je denní doba (den, šero nebo noc), kde se daná osoba v okamžiku výbuchu a krátce po něm vyskytuje (poblíž stěny,

¹ Příloha A, rozhovor

² Příloha A, rozhovor, parafrázováno z viz SEZNAM POUŽITÝCH ZDROJŮ, Literatura k ZHN

³ ŘEHOŘ, Jiří. *Odborná analýza*. [online]. 2012 [cit. 2013-04.05]. Dostupné z: <http://www.zhn.cz/odborna-analyza.htm>

u okna, apod.), jaká je její poloha (na bříše, bokem k výbuchu, atd.), barva pleti a fyzická konstituce, jaký je její věk a zdravotní stav, jestli se v danou chvíli dívá směrem k výbuchu, jaké má na sobě oblečení (letní, zimní, jeho barva, vlhkost, použitý materiál a přiléhavost k tělu). Pokud dojde k radioaktivnímu zamoření okolního terénu místním spadem, potom záleží na délce jejího pobytu v daném prostoru, kdy do zamořené oblasti vstoupila (čas uplynulý od výbuchu a od příchodu radioaktivního spadu), jak kvalitním stíněním je chráněna před ionizujícím zářením, jestli používá vhodné ochranné pomůcky, jestli konzumuje nezamořené potraviny a vodu, jak kvalitně má ošetřena všechna čerstvá poranění, jestli již dříve byla ozářena (jakou dobu, jakým dávkám záření byla vystavena, která část těla byla ozářena, jaké byly případné časové odstupy mezi jednotlivými ozářeními, atd.), a samozřejmě záleží i na jejich znalostech, jak se v dané situaci chovat, a na rychlosti reakce.⁴⁴

„Podobně jako u jaderných zbraní i u ostatních zbraní hromadného ničení je jejich účinnost ovlivněna řadou činitelů. Pro posouzení účinků chemických, biologických a toxinových zbraní na lidi je nezbytné zohledňovat rozsah útoku, jaké bojové chemické látky nebo biologické prostředky či jedy (toxiny) byly při útoku použity a v jakém množství, způsob jejich použití, rychlost zjištění útoku, atmosférické podmínky panující v době útoku a po něm (teplota vzduchu a v případě chemického útoku i teplota povrchu půdy, směr a rychlost přízemního větru, intenzita srážek, typ teplotního zvrstvení atmosféry, stupeň pokrytí oblohy mraky, vlhkost vzduchu apod.), vzdálenost od epicentra takového útoku, vegetaci (typ, hustota, výška a rozloha) a tvar krajiny mezi epicentrem a místem jejich výskytu, povahu cíle (město, les, louka apod.), čas uplynulý od útoku, dobu pobytu v zamořeném území, v jaké době uplynulé od útoku se vstoupilo do zamořeného prostoru, jaké ochranné prostředky byly použity po dobu pobytu v zamořené oblasti, jestli lidé v zamořeném prostoru měli vhodné znalosti, jak se chránit proti útoku vedenému zbraněmi hromadného ničení, věk zasažených osob, atd. Je vhodné podotknout, že pokud bychom měli například deset stejných chemických bomb a použili je k útoku v deseti různých oblastech, potom by se velikosti zamořených oblastí mohly zcela zásadně lišit, a to i několikanásobně, a navíc by každá oblast byla zamořena na více či méně jinou dobu. Podobně by tomu bylo i v případě použití biologických nebo toxinových zbraní.“⁴⁵

Je tedy vidět, že účinky zbraní hromadného ničení jsou ovlivněny celou řadou činitelů. Mnohdy i jen malá změna podmínek, ve kterých by došlo k použití některé

⁴ ŘEHOŘ, Jiří. *Odborná analýza*. [online]. 2012 [cit. 2013-04.05]. Dostupné z: <http://www.zhn.cz/odborna-analyza.htm>

⁵ ŘEHOŘ, Jiří. *Ochrana proti ZHN*. [online]. 2012 [cit. 2013-04.05]. Dostupné z: <http://www.zhn.cz/ochrana-proti-zhn.html>

zbraně hromadného ničení, může rozhodnout o tom, jestli daná oblast bude poměrně bezpečná či nikoli. Účinky zbraní hromadného ničení je bez znalostí mnoha vstupních podmínek velmi těžké přesněji odhadnout.

Za nejhorší zbraně hromadného ničení se většinou považují jaderné zbraně. Jsou to sice poměrně nepříjemné zbraně, ale oproti ostatním zbraním hromadného ničení mají jednu nespornou výhodu – v nebezpečné vzdálenosti si nelze nevšimnout jaderného výbuchu. Útok ostatními zbraněmi hromadného ničení může být za určitých okolností proveden „skrytě“, což je pro ochranu lidí mnohem náročnější než v případě jaderného výbuchu.

Pokud je člověk od jaderného výbuchu vzdálen na otevřeném nížinném terénu více než zhruba 3 km, může mít při velmi dobrých znalostech ochrany proti jaderným zbraním docela slušnou vyhlídku, že by tento úder přežil bez vážného zranění a ozáření. Za určitých okolností by se dokonce mohl vyvarovat jakéhokoli poranění.⁶

Účinky zbraní hromadného ničení jsou sice značné, ale při dostatečných znalostech se dá s nimi velmi účinně bojovat.

⁶ Příloha A, rozhovor

3 HISTORICKÝ VÝVOJ OCHRANY OBYVATELSTVA

Pokud se podíváme na vývoj civilní obrany (dnešní ochrana obyvatelstva) na našem území, můžeme vysledovat tři období, která stojí za to, aby se lépe popsala. Prvním z nich je období od konce druhé světové války do konce roku 1989. Toto období tedy spadalo převážně do éry socialismu. Druhé období lze přibližně datovat do konce roku 2012 a konečně třetí zhruba od roku 2013. Každé z těchto období má své zvláštnosti, na které je vhodné poukázat.

3.1 Ochrana obyvatel do roku 1989

V době studené války byla civilní obraně (CO) věnována zcela mimořádná pozornost, protože tehdejší vládnoucí režim si velmi dobře uvědomoval význam civilní obrany pro záchranu obyvatelstva v případě vypuknutí globální války. Proto se vedle vojenských útvarů CO zřizovaly i nevojenské jednotky CO a počítalo se i se zapojením civilního obyvatelstva do provádění záchranných a prvořadých likvidačních prací.⁷

3.2 Vojenské útvary CO

Tyto jednotky tvořily nezastupitelnou roli v civilní obraně. V případě jejich nasazení v prostorech napadení zbraněmi hromadného ničení se měly starat o zabezpečování velení a podle situace pomáhat vytvářet organizační struktury velení a dále měly plnit speciální úkoly, na které nestačily nevojenské jednotky CO. S jejich využitím se počítalo i při provádění záchranných a prvořadých likvidačních prací, pokud to bylo mimo možnosti nevojenských jednotek civilní obrany.⁸

3.3 Nevojenské jednotky CO

Početně nejsilnější organizovanou složkou civilní obrany byly nevojenské jednotky CO. Díky hustému rozmístění po celém území byly připravené k rychlému zásahu v prostorech napadení. Jejich velký počet umožňoval zajistit dostatečný počet sil k zahájení, průběhu a dokončení záchranných a prvořadých likvidačních prací. V případě potřeby mohly být snadno přesunuty do jiných míst. Řadily se mezi ně

⁷ DEYL, Václav (sest.), aj. *Vyprošťovací práce v civilní obraně*. 1. vyd. Praha : Naše vojsko, 1972. 248 s. Kapitola 2, Síly a prostředky pro záchranné a prvořadé likvidační práce v civilní obraně, s. 11–16.

⁸ Tamtéž, s. 12–13

služby civilní obrany, jednotky, útvary a zařízení CO na objektech národního hospodářství a útvary svépomoci CO ve městech a na vesnicích.⁹

3.3.1 Služby civilní obrany

Tyto služby se organizovaly především v těch podnicích, zařízeních, útvarech a sborech, jejichž hlavním zaměřením bylo vykonávání odborné činnosti. Jednalo se tedy například o zemědělskou, stavebně-technickou, zdravotnickou, zásobovací, energetickou, plynárenskou a požární službu CO.¹⁰

3.3.2 Jednotky, útvary a zařízení CO na objektech národního hospodářství

V mnoha podnicích se organizovaly jednotky, služby a zařízení CO, které měly sloužit jak pro potřeby daného závodu, tak i pro plnění úkolů v rámci civilní obrany. Většinou se jednalo o odborné jednotky a útvary CO, jejichž počet závisel na počtu zaměstnanců v daném objektu.¹¹

3.3.3 Útvary svépomoci CO ve městech a na vesnicích

V menších městech a ve vesnicích se organizovaly útvary CO, které měly na starosti danou oblast.¹²

3.4 Obyvatelstvo

Dobře připravené a disciplinované obyvatelstvo mohlo nejen usnadnit záchranné práce jednotkám CO, ale v mnoha činnostech jim mohlo i výrazně pomoci.¹³

3.4.1 Výuka CO na školách

Branná výchova se vyučovala na všech školách. Děti se především učily nasazovat ochranné masky, absolvovaly základy zdravotnické pomoci a v závislosti na věku se v odpovídajícím rozsahu seznamovaly s ochranou proti účinkům zbraní hromadného ničení. Pro děti to bylo vítané zpestření. I když zejména na základních

⁹ DEYL, Václav (sest.), aj. *Vyprošťovací práce v civilní obraně*. 1. vyd. Praha : Naše vojsko, 1972. 248 s. Kapitola 2, Síly a prostředky pro záchranné a prvořadé likvidační práce v civilní obraně, s. 13–15.

¹⁰ Tamtéž, s. 14

¹¹ Tamtéž, s. 15

¹² Tamtéž, s. 15

¹³ Tamtéž, s. 15–16

školách braly branná cvičení jako zdroj zábavy, naučily se základní věci, a to jak nasazovat masku, co si na sebe navléct při průchodu oblastí zasaženou zbraněmi hromadného ničení a jak tyto ochranné pomůcky ze sebe sundávat.

Znalosti učitelů na základních a středních školách a odborných učilištích o ochraně proti zbraním hromadného ničení většinou nebyly na nějaké závratné úrovni, ale stačily na to, aby se děti v případě použití zbraní hromadného ničení vyvarovaly základních chyb. Pokud jde o pedagogy učící brannou výchovu na vysokých školách, tak tam byla jejich úroveň obecně mnohem lepší.¹⁴

Lze říct, že v době socialismu se u dětí a studentů vypěstovaly alespoň základní návyky, jak se chránit proti účinkům zbraní hromadného ničení.

3.4.2 Výuka CO na pracovištích

Na pracovištích probíhala pravidelná školení o zbraních hromadného ničení a ochraně před jejich účinky. I když lektori často neměli o této oblasti nějaké hluboké znalosti,¹⁵ lidé v jednotlivých závodech měli přesné instrukce, co dělat v případě napadení zbraněmi hromadného ničení. Samozřejmě ne vždy byly tyto plány ideální, ale alespoň nějaké byly. Školitelé ale tvořili jen malou část zaměstnanců CO. Velmi dobří byli zejména ti odborníci, kteří připravovali plány pro zodolnění objektů národního hospodářství.

3.4.3 Dětské ochranné masky

Dostatečný počet dětských ochranných masek byl samozřejmostí. Každé dítě mělo ve škole uloženou svoji ochrannou masku, která byla v odpovídající velikosti. Každoročně totiž probíhalo přeměřování dětských obličejů faciometrem, aby se ověřila správná velikost masky. Výroba dětských ochranných masek probíhala až do roku 1975.¹⁶

3.4.4 Ukrytí obyvatelstva

Komunisté kladli velký důraz na ochranu obyvatelstva mimo jiné pomocí výstavby zejména stálých tlakově odolných úkrytů, obecně nazývaných jako protiatomové kryty. Tyto kryty byly budovány zejména v blízkosti cílů strategické povahy. Jednalo se tedy hlavně o města a podniky, které byly důležité pro chod státu jako například hutě, strojírny, doly apod.

¹⁴ Příloha A, rozhovor

¹⁵ Příloha A, rozhovor

¹⁶ Příloha A, rozhovor

Hlavní výstavba těchto krytů probíhala v 60. a 70. letech. Kryty se stavěly ve vzdálenostech do pár set metrů od důležitých budov, aby bylo možné lidi dostat pod zem v rozsahu několika minut. Většinou se jednalo o poměrně velké podzemní objekty, které byly schopné pojmout stovky lidí a v některých případech mnohem více. Například pražské metro bylo schopné zajistit ukrytí v podstatě pro všechny Pražany, což dnes již zdaleka neplatí.

Kromě stálých tlakově odolných úkrytů se zejména na vesnicích často budovaly protiradiační kryty, které by poskytovaly lidem ochranu proti zbraním hromadného ničení víceméně převážně jen za předpokladu, že by měli nasazené ochranné masky.

3.4.5 Strategické zásoby

Komunisté si velmi dobře uvědomovali, že pro poválečnou obnovu společnosti jsou velmi důležité strategické zásoby. Nejednalo se pouze o zásoby potravin, ale hlavně o dostatek surovin jak pro výrobu především zbraní v průběhu války, tak i částečně po ní.

3.5 Ochrana obyvatel v letech 1989–2012

Po sametové revoluci došlo ve společnosti k určitému nadšení. Komunistický režim skončil, ale v žádném případě to neznamenalo, že s ním z politiky odešli i komunisté. Mnozí z nich jen „převlékli“ kabáty a vstoupili do nových politických stran, kde je řada z nich do dnešních dnů. Když se koncem roku 1991 rozpadl Svaz sovětských socialistických republik (SSSR), nastala další vlna nadšení, jelikož to znamenalo ukončení studené války. Na počátku roku 1999 naše země bez referenda vstoupila do Severoatlantické organizace NATO. To byl pro naše politiky, zejména pro Václava Havla, zlomový moment. Zatímco někteří lidé tento krok vítali s nadšením, jiní s obavami. V tu dobu jsme se stali součástí nejmocnější vojenské organizace na světě. Členství v této organizaci nám přineslo pocit falešného bezpečí. Tento pocit falešného bezpečí se výrazně podepsal na již tak strádající civilní obraně.

Protože s nástupem kapitalismu bylo moderní kritizovat vše, co dělali komunisté, a ani dnes tomu není jinak, skončily záhy všechny projekty zaměřené na publikování nových knih pro potřeby civilní obrany. Vynikající pracovníci CO se začali postupně stahovat do ústraní. Mnoho z nich přišlo rychle o práci, protože stát již nepotřeboval tolik odborníků. S odcházením mnoha odborníků z řad CO rychle končila ta „stará“ garda, která tvořila jádro civilní obrany. Nestihli a ani vlastně pořádně neměli komu předat své zkušenosti. S civilní obranou to začalo jít rychle z kopce.

Ochrana obyvatelstva se rychle přeorientovala z ochrany před zbraněmi hromadného ničení na ochranu před nejrůznějšími mimořádnými událostmi, kde zbraně hromadného ničení představovaly jen hodně podřadnou část. Hrozba jaderné války se začala zesměšňovat, stejně jako ti, kteří na toto riziko poukazovali. Začala se razit hesla, že na nás si již nikdo netroufne, že Rusko je rádo, že je rádo, že kdyby k této válce došlo, že by to znamenalo konec světa.

Navzdory konci studené války NATO nijak nepolevilo ve svém rozpínání. Neustále se šířilo dál a dál na Východ kolem hranic Ruské federace a k Číně. Odstartoval projekt protiraketového systému, který měl chránit Spojené státy americké a jejich evropské spojence před údajnou raketovou hrozbou ze strany Íránu a Severní Koreje. Tyto kroky většinu našich politiků utvrzovaly ještě více v přesvědčení, že NATO je všemocné a nikdo si proti němu již nikdy nedovolí říct křivého slova. Financování ochrany obyvatelstva se logicky začalo ještě více omezovat. Přestože se NATO stále více a více rozšiřovalo na strategická místa a uzavíralo dohody o strategickém partnerství s některými významnými zeměmi, nic to nezměnilo na tom, že síla Ruska rostla stále rychleji a rychleji. Rusové a Číňané byli tlačeni do rohu, a proto spojili své síly připraveni hájit své strategické zájmy jakýmkoli způsobem a za jakoukoli cenu. To ale naši politici neviděli nebo nechtěli vidět. Stále se opíjeli myšlenkou, že NATO je pro nás zárukou bezpečnosti a nechtěli si připustit, že nás možná jen využívá ke svým zájmům. Naše zahraniční vojenské akce nám každoročně odčerpávaly ze státního rozpočtu desítky milionů korun, které by se skvěle hodily pro ochranu obyvatelstva.

Toto období bylo charakteristické také tím, že se stát postaral o důslednou skartaci většiny knih věnujících se problematice ochrany proti účinkům zbraní hromadného ničení.¹⁷ Tyto mnohdy vynikající knihy byly původně určené především pro pracovníky CO a pro vojáky.

3.5.1 Role hasičů v ochraně obyvatelstva

Pár let po přelomu tisíciletí byla starost o obyvatelstvo předána hasičům. Hlavní prací hasičů přitom je likvidovat požáry, následky některých havárií a pomáhat s odstraňováním následků nejrůznějších přírodních pohrom. K jejich pracovním aktivitám byla přidána problematika zbraní hromadného ničení, tedy přesněji řečeno řešení pomoci obyvatelstvu v případě použití zbraní hromadného ničení. Hasiči sice podstupovali pravidelná školení o zbraních hromadného ničení, ale tato školení byla

¹⁷ Příloha A, rozhovor

víceméně jen na obecné rovině. Nedostatek financí jim začal dělat značné problémy a ke konci tohoto období byli rádi, že měli vůbec dostatek financí na svůj provoz.

3.5.2 Výuka ochrany obyvatelstva na školách

Po převratu byla branná výchova na školách zrušena jako komunistický přežitek. Až na počátku 21. století se znovu objevily požadavky na její zařazení do školní výuky.¹⁸ S původní klasickou brannou výchovou ale nemá moc společného. Děti se učí „zvládat“ hlavně nejrůznější krizové situace, ale zejména zatím nedokážou, až na pár možných výjimek, správně nasazovat ochrannou masku.

3.5.3 Výuka ochrany obyvatelstva na pracovištích

V mnoha firmách pracovníci CO ukončili svoji činnost krátce po převratu. V některých velkých podnicích přesto část pracovníků CO dál pokračovala v práci. Jednalo se zejména o lidi, kteří měli na starosti údržbu podnikových protiatomových krytů. Zřejmě poslední z nich vydrželi ve své práci zhruba do roku 2009.¹⁹ S jejich odchodem skončil zlatý věk skutečných odborníků na problematiku ochrany obyvatelstva pro případ použití zbraní hromadného ničení, odborníků, jejichž hlavním výpočetním nástrojem bylo pár tabulek, tužka, kalkulačka a papír a samozřejmě jejich znalosti.

3.5.4 Dětské ochranné masky

Po skočení branné výchovy na školách skončila i měření dětských hlav faciometrem. Ke konci tohoto období byly ze škol odvezeny dětské ochranné masky do skladů, které jsou mimo města.²⁰

3.5.5 Ukrytí obyvatelstva

Po převratu se do krytů již moc neinvestovalo. Žilo se z podstaty a kryty se stále více a více začaly považovat za přítěž kvůli provozním nákladům spojeným zejména s větráním a drobnou údržbou. Začaly se brzy pronajímat nejrůznějším klubům nebo jako skladové prostory. Kryty ale stále více chátraly a řadě z nich zasadily

¹⁸ LÁTKOVÁ, Zdeňka. *V září se do škol vrátí branná výchova*. [online]. 2003 [cit. 07. 05. 2013]. Dostupné z: <http://www.novinky.cz/domaci/3540-v-zari-se-do-skol-vrati-branna-vychova.html>; ŠVEC, Petr. *Branná cvičení se vrací do škol*. [online]. 2011 [cit. 07. 05. 2013]. Dostupné z: http://zpravy.idnes.cz/branna-cviceni-se-vraci-do-skol-s-animaci-a-bez-plynovych-masek-p6j-/domaci.aspx?c=A110405_093836_studium_ts

¹⁹ Příloha A, rozhovor

²⁰ Příloha A, rozhovor

velkou ránu záplavy. Mnohé ze zatopených krytů se z finančních důvodů již neobnovily do původního stavu. Sběrači kovů u řady krytů dokončili dílo zkázy. Krátce po přelomu tisíciletí se přišlo na kontroverzní nápad, že by se řada krytů dala použít jako skládka. Hodně podzemních protiatomových krytů bylo tedy v průběhu několika let zasypáno popílkovým betonem. 5–6patrové nebo v některých případech i 7patrové podzemní protiatomové kryty, jejichž cena se v 60. letech pohybovala kolem 60 000 000 Kčs, byly zničeny během několika dnů. Kryty, které by dnes stály stovky milionů korun, byly zničeny pro pár set tisíc korun. Jen na Ostravsku jich z původního počtu přežilo asi jen 10 %.²¹ Kryty, které se pronajímaly různým klubům nebo jako sklady, postupně přicházely o vybavení a bez celkové generálky je řada z nich v podstatě nepoužitelná.

3.5.6 Strategické zásoby

Strategické zásoby se začaly vnímat jako něco, co je zbytečně drahé. Došlo k jejich výraznému ztenčení. Začala se uplatňovat myšlenka, že v případě nutnosti se potřebné věci zabaví vytipovaným soukromým firmám.²²

3.6 Ochrana obyvatel od roku 2013

Zatímco první kolo finanční a ekonomické krize začalo v roce 2008, druhé kolo odstartovalo v roce 2013, i když to většinou analytiků zůstalo nepostřehnuo. Toto druhé kolo finanční a ekonomické krize zřejmě skončí pro celý svět velmi špatně. Důsledky pro ochranu obyvatelstva budou nepříjemné. Pracovníci krizového řízení se v rámci stereotypu budou soustřeďovat hlavně na teroristické hrozby a jiné mimořádné události neválečné povahy. Není se čemu divit, když jsou denně z médií zaplavováni „omáčkou“ a nedostanou se ke klíčovým informacím. Druhé kolo finanční a ekonomické krize rychle odčerpá podstatné množství financí z rozpočtu ochrany obyvatelstva. Existuje velká hrozba, že brzy nastane přidělový systém. Na tato opatření není Česká republika připravena.

Svět se rychle mění. Ruská federace překonala v 90. letech velkou krizi a od té doby její ekonomická, politická i vojenská moc nepřetržitě roste. Z Ruska je nyní již velmi silný stát, tak silný, že je vojensky možná už mocnější než Amerika, což je pro většinu lidí těžko uvěřitelné, zvláště pro ty, kteří neustále podléhají iluzi o ekonomické síle Spojených států. Kvůli válce v Jugoslávii v roce 1999 byli Rusové ochotni riskovat třetí světovou válku. Tehdy nás od třetí světové války dělilo možná jen jediné rozhodnutí. Ještě štěstí, že generál Jackson neuposlechl rozkaz svého nadřízeného,

²¹ Příloha A, rozhovor

²² Příloha A, rozhovor

generála Clarka, a neposlal na přístinské letiště vrtulníky, aby zabránily jeho obsazení konvojem ruských transportérů.²³ Podobná situace se teď odehrává v Sýrii. Pokud ji naši politici nepochopí, budou mít Češi možná brzy velké problémy. Ochrana obyvatelstva bez včasného a správného politického rozhodnutí pravděpodobně nebude schopna narychlo vyřešit možnou problematickou situaci.

Pracovníci ochrany obyvatelstva jsou sice skvělými odborníky na řešení nejrůznějších mimořádných událostí, ale jen malá část z nich je připravena na řešení dopadů možného válečného konfliktu na civilní obyvatelstvo. V mírových podmínkách se dá spoléhat na počítače, nejrůznější měřicí přístroje, okamžité zprávy o kdejaké maličkosti, ale ve válečných se s těmito pomocníky nedá příliš počítat. Spoléhat se v bojových podmínkách na výstupy z počítačů se za určitých okolností může rovnat sebevraždě.

Vzhledem k tomu, že riziko vypuknutí války na Blízkém východě narůstá každým dnem, měla by ochrana obyvatelstva toto riziko zohlednit a připravit se na nejhorší. Mezi Sýrií a Íránem je vojenské spojení, které spočívá v tom, že v případě napadení jednoho státu mu ten druhý půjde na pomoc. Sýrie a Írán jsou pro Ruskou federaci a pro Čínu velmi strategické oblasti, které si nemohou za žádnou cenu dovolit pustit. Podle posledních informací se rozhodně nezdá, že by Rusové dávali plané výhrůžky. Západem podporovaní teroristé v Sýrii mají nyní velké problémy a dá se předpokládat, že Západ neřekne, že jeho pokusy rozvrátit syrský režim ztroskotaly a že tím pro něj vše končí. Teď se pravděpodobně schyluje k nejhoršímu. Západ se s velkou pravděpodobností pokusí pod nějakou záminkou během několika měsíců zvrátit boje v Sýrii ve svůj prospěch. Jak to přesně udělá, to je zatím nejisté.

Stojí rovněž za zmínku, že stát stále pokračuje v postupné likvidaci zbylých knih z dob konce socialismu, které se věnují ochraně proti účinkům zbraní hromadného ničení.

3.6.1 Výuka ochrany obyvatelstva na školách

Výuka, jak zvládat nejrůznější krizové situace, pokračuje. Nejedná se rozhodně o nějakou přípravu na použití zbraní hromadného ničení. Výuka bez ochranných masek a bez praktické přípravy, jak si poradit v podmínkách použití zbraní hromadného ničení, je s ohledem na možné hrozby, v podstatě k ničemu.

²³ BBC. *Confrontation over Pristina airport* [online]. 2000 [cit. 2013-08.05]. Dostupné z: <http://news.bbc.co.uk/2/hi/europe/671495.stm>; GUARDIAN *I am not going to start Third world war for you*. [online]. 1999 [cit. 08. 05. 2013]. Dostupné z: <http://www.guardian.co.uk/world/1999/aug/02/balkans3>

3.6.2 Dětské ochranné masky

Zatím nejsou žádné konkrétní plány, kdy by se měla odstartovat výroba dětských ochranných masek. Hasiči na to nemají peníze a jiné státní složky nechtějí mít s investicí ve výši několika desítek milionů korun nic společného. Dětské ochranné masky dál vesele puchří ve skladech ochrany obyvatelstva. Zvýšená pozornost se nevěnuje ani filtrům k dětským ochranným maskám. Pokud by se situace ve světě rychle zhoršila a stát by chtěl zakoupit dětské ochranné filtry, neměl by v podstatě možnost takový nákup v krátké době uskutečnit, protože v České republice je zásoba speciálně impregnovaného aktivního uhlí zhruba jen pro několik tisíc filtrů. Dodávka dalšího aktivního uhlí by mohla trvat několik týdnů a za určitých okolností i dva měsíce.²⁴

Děti nemají změřené obličejové rozměry, a tudíž pro ně nejsou připraveny odpovídající velikosti ochranných masek. Provádět tato měření na poslední chvíli je krajně nevhodné. Velkým problémem je ta skutečnost, že se zavážením dětských ochranných masek do škol by se začalo až po vyhlášení stavu ohrožení státu nebo válečného stavu. Vzhledem k tomu, že to závisí pouze na rozhodnutí politiků, je možné, že aby nevyvolávali zbytečnou paniku, tak by takové vyhlášení odložili až na co možná nejpozdější dobu. Během prázdnin by pak ani nemuselo být proveditelné mnoha dětem masky doručit. Rodiče v tuto chvíli ani nemají možnost dětské ochranné masky zakoupit, i když podle Listiny základních práv a svobod má každý člověk právo na život.

Neustálé zapojování České republiky do dalších zahraničních válečných akcí znamená odčerpávání velkých finančních částek ze státního rozpočtu. Kdyby se zrušila alespoň jedna taková zahraniční válečná mise, mohly by se finanční prostředky investovat právě do výroby dětských ochranných masek.

3.6.3 Ukrytí obyvatelstva

Kryty mohou v současné době poskytnout ochranu pouze pro malou část obyvatelstva. S ohledem na stav mnoha pronajímaných krytů lze usuzovat na značné problémy s jejich případným uvedením do funkčního stavu. Existují i takové informace, že se s těmito kryty pro ukrytí obyvatelstva již nepočítá. I kdyby se tyto kryty podařilo včas vyklidit, musela by se do nich dopravit filtroventilační jednotka, dostatek filtrů a diesellový agregát. Rovněž by se musela zajistit přítomnost proškolené obsluhy. Jak je

²⁴ Příloha A, rozhovor

vidět, tak stát v oblasti ochrany obyvatelstva proti účinkům zbraní hromadného ničení selhává na celé čáře.

4 ŘEŠENÍ Z POHLEDU STÁTU

Přístupy k řešení válečného konfliktu a jeho následků by mezi státem a jednotlivci v mnoha ohledech byly dost odlišné. Stát je ve výkonné oblasti zastoupený různými státními složkami, které by řešily vzniklý problém ve vzájemné součinnosti, ale naproti tomu u jednotlivců se s nějakou výraznější spoluprací nedá počítat. Mezi velmi důležité státní složky by v takovém případě patřily hasiči, armáda, lékaři a policie. Převážně těmto složkám je věnována následující kapitola. Pokud jde o jednotlivce, potom se mezi ně v této práci řadí i malé skupiny několika osob, které by sdílely společný úkryt, a jejichž chování by se víceméně nelišilo od chování jednotlivce.

4.1 Specialisté a experti

Mezi expertem a specialistou je velký rozdíl. Specialista je skutečných odborníkem ve svém oboru, což znamená, že o svém oboru zná kdejakou podrobnost nebo ví, kde ji může najít. Oproti tomu expert obecně nemá v daném oboru takové znalosti jako příslušný specialista, ale má dobré znalosti o několika oborech. Expert má tedy lepší schopnost propojovat jednotlivé informace mezi několika obory a dávat je do širších souvislostí. Náš vzdělávací systém tvoří hlavně specialisty, kteří jsou velmi důležití pro fungování společnosti. Jsou pravou rukou expertů, kteří by si bez jejich informací ve složitějších případech jen tak neporadili.

Pro pochopení dění ve světě je lepší být expertem než specialistou. Zatímco jeden specialista je odborníkem na českou ekonomiku, druhý je například odborníkem na ekonomiku Evropské unie, jiný zase na ekonomiku Číny apod. K tomu tu máme i specialisty na různé oblasti politiky, vojenství, demografie, geologie a na mnoho jiných oborů. Ale již tu máme málo expertů, kteří by dokázali sledovat ekonomiku nejen podle jednotlivých oblastí, ale i globálně. Z tohoto mála expertů se jen hrstka věnuje propojení informací zejména mezi politikou, ekonomikou a vojenstvím na celosvětové úrovni. Bohužel většina z těch, kteří se pokouší o tak široký záběr, nepřichází s žádnými převratnými poznatky. Ale přesto existuje poměrně malá skupina expertů, kteří se dostali na velmi vysokou rovinu poznání v oblasti světového vývoje. Dost často se jedná o různé specialisty, kteří překročili svůj vlastní stín, když si uvědomili, že zdaleka nevědí všechno. Začali si pokládat dětské otázky typu, proč se to stalo takovým způsobem a za takových okolností. Tito lidé si na otázky sami hledají odpovědi a většinou nepřestanou, dokud je nenajdou. Oproti svým kolegům jsou zvyklí častěji používat „selský“ rozum, a to je jeden z hlavních důvodů, proč dokážou dělat tak dobré analýzy. Mají ale velkou nevýhodu. Protože říkají své názory bez ohledu na to,

jestli to je politicky vhodné či nikoli, tak v drtivé většině případů nemají možnost sdělit širokým masám lidí své závěry prostřednictvím hlavních zpravodajských médií. A právě zde je kámen úrazu. Pokud se lidem opakují informace, které chtějí nebo mají slyšet, pak se to jednou může obrátit nejen proti lidem, ale i proti samotnému státu. Jako názorná ukázka může posloužit tento případ. Lidé chtějí slyšet, že bude nádherné počasí a politici jim tedy budou tvrdit, že bude pořád nádherně. To samé budou dělat hlavní média. Pak se tu ale objeví pár lidí, kteří budou říkat, že se blíží bouřka. Veřejnost, politici a média se podívají na oblohu a řeknou, že tam není ani mráčku a že tito lidé si vymýšlejí jen proto, aby jim zkazili zábavu. Tito lidé se tedy pro své společensky „nevhodné“ názory dostanou do hledáčku tajných služeb a jsou následně sledováni, jako kdyby plánovali vyhodit do vzduchu celý svět. Přitom jen varují lidi, že na zábavu již možná není čas. Jak tito lidé zjistili, že se blíží bouřka? Dali si dohromady nejružnější ověřené informace a z nich zjistili, že se z malých a pro většinu lidí málo významných požárů začínají formovat velké mraky, které se brzy promění v bouřkové mraky, které přinesou i velké krupobití. Stát by neměl tyto lidi zatracovat, ale měl by jim naslouchat, dokud je čas. Pokud se do poslední chvíle bude žít v iluzi, jen málokdo bude potom schopen si poradit v nastávající bouřce. Pro státní složky by informace od těchto lidí mohly mít cenu zlata, protože pokud by tyto informace ověřily a případně zjistily, že mají logické zdůvodnění, dokázaly by se lépe připravit na mimořádně silnou bouřku.

4.2 Rychlost a průběh války

Druhá světová válka byla strašná, ale v porovnání s případnou třetí světovou válkou by se mohla jevit jako neskutečně dlouhá. Rovněž počty mrtvých by v třetí světové válce zřejmě mnohonásobně převýšily počty mrtvých z doby druhé světové války.

O průběhu třetí světové války se samozřejmě dá jen spekulovat, ale lze předpokládat, že by rozhodně netrvala desítky minut, ale pravděpodobně několik týdnů až měsíců. Tento čas by mnohdy dopřával klíčovým státním složkám dost prostoru k manévrování. Za války by se dalo všelijak improvizovat, ale základní přípravy by měly být dokončené ještě před ní.

Lidé se obecně domnívají, že třetí světová válka by neměla žádného vítěze. Tento názor pramení hlavně z mylného přesvědčení, že jaderné zbraně by vyhladily lidstvo, a tudíž by nikdo nemohl vyhrát. O vítězi této války by ale rozhodovala hlavně celková připravenost státních složek a obyvatelstva. Také je nutné vzít v potaz, že by

se zřejmě neobešla bez rozsáhlých přesunů pozemních, námořních a vzdušných sil. Rovněž by v ní byly ve velké míře použity i konvenční zbraně. A kdo by proti komu bojoval, není tak těžké odvodit. Zjednodušeně řečeno by se jednalo o Západ a Východ. Západ by zahrnoval zejména členské státy NATO, Izrael, některé blízkovýchodní země, Filipíny, Jižní Koreu, Japonsko a Austrálii a Východ by tvořily hlavně státy jako Ruská federace, Bělorusko a některé další bývalé sovětské republiky, Čína, Severní Korea, Sýrie, Írán, Egypt, Libanon, Venezuela, Kuba a Brazílie. Postavení dvou nejsilnějších středovýchodních států, jakými jsou Pákistán a Indie, není zatím zcela jisté. Dá se ale předpokládat, že by se brzy postavily na stranu Východu.

Podle současných dostupných informací to vypadá, že agresivní zahraniční politika Západu povede k rozpoutání třetí světové války. Východ se velmi důsledně připravuje na odvetná opatření a rozhodně se nedá říct, že by něco ponechával náhodě.

4.3 Ochranné masky

Zatímco v případě použití jaderných zbraní nejsou ochranné masky s vhodnými filtry až tak zapotřebí, v případě použití chemických, biologických a toxinových zbraní může být použití ochranných masek se speciálními filtry nezbytné.

V České republice si naprostá většina dospělých lidí musí ochrannou masku zakoupit na vlastní náklady, a to samé platí i pro ochranné filtry. I když se na první pohled může zdát, že ochranných masek pro dospělé je na trhu nadbytek, není to zcela pravda. Výrobci již nevyrábí masky ve velkých sériích, jak tomu bylo za socialistického režimu. Výrobci ochranných masek jsou totiž soukromými společnostmi, které více optimalizují, a tudíž vyrábí podle poptávky. Pokud se zvýší poptávka po ochranných maskách, zvýší se i jejich produkce. V případě masivního zájmu o ochranné masky ale výrobci ochranných masek nemohou poptávku hned uspokojit. Před zahájením samotné výroby musí totiž nejdříve objednat materiál potřebný pro výrobu. Dodávky tohoto materiálu se běžně pohybují v týdnech a v případech větších a velkých objednávek by se mluvilo i o době přesahující jeden měsíc. Celková doba výroby většího počtu ochranných masek by tedy zřejmě přesahovala jeden měsíc,²⁵ což s ohledem na možnou rychlost rozšíření válečného konfliktu může být nevyhovující. Ochranné masky by na poslední chvíli pravděpodobně nebylo možné ani odnikud dovézt, protože zahraniční výrobci ochranných masek by se potýkali s podobnými problémy. Někoho by mohlo napadnout, že by mohlo jít nějak vhodně

²⁵ Příloha A, rozhovor

nahradit celoobličejovou ochrannou masku. Sice by to do určité míry šlo, ale takový krok přináší řadu obtíží.

S výrobou většího množství vhodných ochranných filtrů to je podobný problém jako s výrobou ochranných masek. Jejich výroba je závislá hlavně na dodání dostatečného množství speciálně impregnovaného aktivního uhlí, které se dováží ze zahraničí. Zatímco armáda má těchto filtrů poměrně dostatek, o jiných státních složkách se to říct nedá. V rámci úsporných opatření kupují jen nezbytná množství těchto filtrů, aby neodčerpávaly finanční prostředky na svůj provoz.

V zájmu státu by mělo být, aby co nejvíce lidí mělo ochranné masky s dostatečným množstvím vhodných ochranných filtrů. Tak tomu ale není, alespoň pokud jde o Českou republiku. Dokud budou naši zákonodárci, vojáci, novináři a různí analytici podceňovat současné hrozby, budou životy občanů tohoto státu ve velkém ohrožení, protože na poslední chvíli by pravděpodobně nebylo za žádných okolností možné ve větším množství zakoupit ochranné masky a filtry.

U dětských ochranných masek je situace zcela kritická. Ty ani nelze zakoupit, protože se na Západě zřejmě již nikde nevyrábí. Jejich výroba je plně rozvinutá především v Rusku, Číně a Izraeli. Výroba dětských ochranných masek u nás skončila v roce 1975 a dnes na ně již nejsou formy. Gumárny Zubří, které tyto masky vyráběly, by musely vyvinout nové formy, což by stálo několik milionů korun. Protože ze strany našeho státu není v podstatě žádný konkrétní zájem o výrobu dětských ochranných masek, nebude tato soukromá společnost investovat do nových forem jen proto, aby si pár prozíravějších jednotlivců mohlo koupit několik dětských masek. Pokud by se stát spolupodílel na financování nových forem, Gumárny Zubří by za takových okolností do tohoto projektu šly.²⁶ Výroba nových forem by rovněž nebyla počítána na dny, ale v neoptimálnějším případě na týdny.

Stát počítá s tou variantou, že dětské ochranné masky by se ze skladů civilní obrany/ochrany obyvatelstva začaly rozvážet do škol až v době vyhlášení stavu ohrožení státu nebo válečného stavu. Stát vychází očividně z předpokladu, že útok by byl veden v pracovní dny v době, kdy jsou děti ve škole. Bohužel je ale mnohonásobně větší pravděpodobnost, že útok by byl proveden v době, kdy by děti byly mimo školu. Proto rozvoz dětských ochranných masek, jejichž stáří je v průměru kolem 40 let, do škol, není příliš logický. Daleko vhodnější by bylo, kdyby děti měly ochranné masky doma a v případě rychle rostoucího napětí ve světě by si je nosily s sebou do školy. Měly by tak vždy po ruce ochrannou masku o správné velikosti.

²⁶ Příloha A, rozhovor

Stát by se měl postarat o spolufinancování forem na výrobu dětských ochranných masek, aby Gumárny Zubří mohly odstartovat jejich výrobu. Lidé by pak měli možnost si tyto masky zakoupit. Pokud by tak stát neučinil, popíral by tak Listinu základních práv a svobod, ve které mimo jiné stojí, že člověk má právo na život. Spolufinancování výroby forem by stát přišlo na pár milionů korun, což je z pohledu státu prakticky zanedbatelná částka, ale pro Gumárny Zubří až tak ne. Nově vyrobené dětské ochranné masky by rozhodně měly mít pitný režim. Například Rusové zavedli výrobu dětských ochranných masek s pitným režimem až letos, a to na základě loňských jednání s panem Jiřím Řehořem, majitelem firmy zabývající se ochranou osob a majetku proti účinkům zbraní hromadného ničení.

Zakoupit vysoce kvalitní dětské ochranné masky z Ruské federace je pro civilisty prakticky vyloučené. Je to zboží, které podléhá vývozní licenci, na kterou se čeká zhruba měsíc. Pokud by stát chtěl tyto masky zakoupit v Ruské federaci, musel by počítat s dvouměsíční dobou potřebnou pro jejich výrobu, a k tomu ještě s měsíční lhůtou pro vydání vývozní licence.²⁷

Je vhodné poznamenat, že dětské ochranné masky z dob socialismu mají oproti dnešním filtrům jiný typ závitového připojení. Je sice možné nechat si vyrobit i filtry se starším typem závitového připojení, ale není to tak jednoduché.

Kdyby stát zaplatil na své náklady výrobu dětských ochranných masek a dětských ochranných filtrů, pak zhruba 2 000 000 ks masek (počítá se i s dostatečnou rezervou) by jej mohlo přijít na 6 miliard korun. Kdyby ke každé masce byly čtyři dětské filtry, cena 8 000 000 ks filtrů by mohla pro stát znamenat zátěž v podobě zhruba 3,2 miliardy korun. Pokud by se k těmto částkám připočítala i cena za dětské ochranné vaky pro děti, které ještě nemohou mít ochrannou masku, dostal by se stát zhruba na 10 miliard korun včetně DPH, což by při odečtení DPH činilo kolem 8 miliard korun.

4.4 Filtroventilační zařízení

„Především v případě použití chemických a biologických zbraní může být vzduch v dané oblasti silně zamořený i po dobu několika dnů až týdnů. V takovém případě se příliš nedá spoléhat na ochranu dýchacích cest a očí pomocí nasazené ochranné masky s vhodným filtrem, i kdyby byla s pitným režimem. Snesitelnost ochranné masky je pro dospělé po vhodném nácviku až jeden den a v některých případech až dva dny. Bez odpovídajícího nácviku se ve většině případů dá mluvit

²⁷ Příloha A, rozhovor

pouze o několika hodinách. Dalším problémem je, že při chemického útoku mají některé otravné látky značnou schopnost procházet kůží a i v poměrně malých koncentracích tak představovat zdravotní riziko, i když by byly jen v plynném skupenství. Rozhodující je o jakou se jedná látku, jaká je její koncentrace, jak dlouho by člověk byl vystaven jejímu působení, jestli v nějaké nedávné době byl vystaven působení nějaké otravné látky, které se tělo ještě nedokázalo zbavit, jaký je zdravotní stav zasaženého jedince apod.“²⁸

Je nutné si uvědomit, že funkcí ochranných masek je pouze krátkodobá ochrana dýchacích orgánů a očí, a jsou určeny především pro evakuaci ze zamořeného prostoru. Pokud by lidé byli z jakéhokoli důvodu donuceni setrvat v zamořené oblasti déle, než by dokázali snést nasazenou ochrannou masku, jejich situace by se velmi zkomplikovala. Proto je v takových situacích nanejvýš vhodné používat filtroventilační zařízení, které s pomocí vhodných filtrů dokáže ze vzduchu odstranit drtivou většinu všech škodlivých látek a mikroorganismů.

Filtroventilační zařízení jsou určena pro přísun vzduchu do uzavřených místností nebo krytů. Pokud se jimi bez filtrace jen přivádí venkovní vzduch dovnitř, mluvíme o ventilaci. Jestliže se jimi přiváděný vzduch prohání přes filtry, jedná se o filtraci. V bojových podmínkách se počítá jen s režimem filtrace. Filtroventilační zařízení jsou většinou poháněná motorem a v případě výpadku elektrického proudu mají některá z nich možnost pohonu pomocí kliky. Většinou jsou určena jen pro armádu nebo některé záchranné složky.

U těch civilistů, kteří se rozhodnou zakoupit si filtroventilační zařízení a odpovídající filtry, by bylo vhodné, kdyby stát poskytoval určitý příspěvek, který by se například mohl rovnat výši DPH, kterou by stát obdržel od výrobců nebo prodejců těchto zařízení konečným spotřebitelů. Stát by přesto většinou získal jisté finanční částky z prodeje těchto filtroventilačních jednotek v podobě vyššího sociálního i zdravotního pojištění a vyšších daní z příjmů odváděných výrobcí a prodejci těchto zařízení. Čím více civilistů by si samo dokázalo v bojových podmínkách zajistit dostatek čistého vzduchu, tím lépe.

Stojí za zmínku, že filtroventilační jednotky, které mají pouze elektrický pohon, nejsou dvakrát ideální. Lze předpokládat, že v případě globálního válečného konfliktu by elektrický proud z rozvodné sítě dlouho nefungoval. Řešením by sice mohl být dieselový agregát, ale ten je závislý na dostatku paliva a pro jeho provoz v krytu je nutné vyřešit několik technických záležitostí. Kromě toho je tento agregát hlučný,

²⁸ Příloha A, rozhovor

a tudíž za určitých okolností by mohl upoutávat nežádoucí pozornost. Na místě je tedy použití takových filtroventilačních jednotek, které jsou buď zcela manuální, nebo kromě manuálního pohonu je lze pohánět i lidskou silou. Samozřejmě platí, že čím více vzduchu je zapotřebí filtrovat, tím musí být filtroventilační jednotka výkonnější, což si úměrně tomu vyžaduje vyšší spotřebu paliva pro dieselový agregát nebo větší množství lidí na obsluhu. Filtroventilační jednotky by se tedy měly vybírat zejména s ohledem na snadnost obsluhy a praktičnost a naopak by se mělo zabránit jejich zbytečné složitosti. Pokud výrobce uvádí, že při manuálním pohonu lze v režimu filtrace docílit průtok $xy \text{ m}^3$ vzduchu za hodinu, je na místě se ho zeptat, jak dlouho je zdravý odpočatý dospělý a dobře živený muž v produktivním věku schopen držet tento výkon. U drtivé většiny těchto zařízení lze lidskou silou držet tento výkon pouze po dobu několika minut (orientačně 5–10) a potom by bylo nutné pro zachování výkonu zajistit střídání obsluhy. Obdobně to platí i pro taková filtroventilační zařízení, která jsou upravená pro obsluhu více lidmi najednou.²⁹

Stát by měl zajistit dostatek filtrů a filtroventilačních jednotek s manuálním nebo kombinovaným pohonem do objektů, ze kterých nelze lidi rychle evakuovat do protiatomových krytů. Jedná se tedy například i o řadu škol. Když bychom zjednodušeně předpokládali, že stát by musel zakoupit 10 000 filtroventilačních jednotek a k nim vhodné filtry, které by vydržely alespoň dva dny, potom bychom se orientačně dostali na cenu 1–2 miliardy korun včetně DPH v závislosti na tom, od jakého výrobce by se objednávka realizovala. Asi nejlepší poměr mezi cenou, spolehlivostí a výkonem představuje filtroventilační jednotka Zeus 150, která byla uvedena na trh v červnu 2013 a lze s ní filtrovat až 150 m^3 vzduchu za hodinu.³⁰

4.5 Kryty

Zcela jednoznačně nejbezpečnější způsob, jak chránit obyvatelstvo v případě použití zbraní hromadného ničení, je zajistit lidem možnost ukrytí v protiatomových krytech. Tyto kryty nemusí být nutně jen státní, protože malé protiatomové kryty rodinného typu si mohou vybudovat i jednotlivci. Důležité je, aby kryty byly náležitě vybaveny. Mezi základní výbavu krytu patří kvalitní filtroventilační jednotka s vhodnými filtry, dobré je, pokud ji lze snadno obsluhovat i manuálně, náhradní filtry, toaleta, dostatek míst sezení, osvětlení, vyprošťovací nářadí a zásoby vody a potravin alespoň

²⁹ Příloha A, rozhovor

³⁰ ŘEHOŘ, Jiří. *Filtroventilace Zeus*. [online]. 2013 [cit. 10. 06. 2013]. Dostupné z: www.zhn.cz/filtroventilace-Zeus.html

na dobu, než bude možné se bezpečně přesunout do jiné oblasti. Pokud to dovolují finance, je vhodné do krytu doplnit kyslíkové lahve a alespoň nějaká lůžka.

Stálé tlakově odolné úkryty (protiatomové kryty) jsou o různé odolnosti. Je to dáno tím, že čím blíže je kryt k nějakému strategickému cíli, na jehož zničení nebo alespoň výrazné poškození by mohla být použita jaderná zbraň, tím by měl být odolnější. Mezi strategické cíle, které jsou zvláště vhodné pro jaderný úder, patří letiště, velká města, přehrady, sklady velkého množství pohonných hmot, rafinérie, doly, velké dopravní uzly, vojenské základny, atd. Strategické cíle tedy jasně ukazují, kde je zapotřebí zajistit dostatek protiatomových krytů o poměrně velké odolnosti. Z toho vyplývá, že například v Praze by kryty měly být mnohem odolnější než například na Kladně.

Je zcela na místě poukázat na skutečnost, že protiatomové kryty nemusí být vždy předražení železobetonoví giganti. V méně rizikových oblastech mohou stejnou úroveň ochrany poskytnout i částečně zapuštěné, nebo dokonce zcela nadzemní protiatomové kryty, které mohou mít v závislosti na velikosti stěny silnou třeba i jen 20 centimetrů.³¹

Současné množství protiatomových krytů je v České republice absolutně nedostačující. Většina lidí by se tedy v případě použití především zbraní hromadného ničení neměla kam schovat. Řešením by byla výstavba nových krytů a obnova těch poškozených. Odolné protiatomové kryty by se měly budovat poblíž strategických cílů a v doběhové vzdálenosti do několika minut od obydlí. Ve strategicky významných městech by se daly relativně levně a rychle vybudovat pod částí otevřených prostranství.

Aby byly kryty co nejlevnější, bylo by vhodné, kdyby stát založil podnik, který by se věnoval pouze výstavbě protiatomových krytů. Tento podnik by kromě vlastní techniky, pojízdné betonárny apod. měl mít i své projektanty, aby se co nejvíce omezila nutnost zapojovat do výstavby soukromé stavební společnosti. Protože největší finanční zátěž představují mzdové náklady, bylo by rozumné zapojit do výstavby vězně. Materiál by se objednával bez jakýchkoli zprostředkovatelů přímo od výrobců, tj. železáren, cementáren, pískoven, atd. V administrativní složce tohoto podniku by stačilo mít jen pár desítek lidí a co nejvíce omezit počet vedoucích pracovníků. Pár desítek lidí by administrativu mělo zvládnout za předpokladu, pokud by po nich nadřízený orgán požadoval pouze zpracování nejn nutnějších přehledů, tabulek a grafů a elektronickou korespondencí by je zatěžoval jen v naprosto nezbytném rozsahu.

³¹ Příloha A, rozhovor

Náklady na výstavbu odolných protiatomových krytů, které by vedle stávajících mohly poskytnout spolehlivou ochranu zhruba pro milion lidí, by mohly být kolem 100 miliard korun včetně DPH. V této ceně by bylo i základní vybavení krytů.³² U každého místa určeného k výstavbě krytu by nicméně bylo vhodné provést zhodnocení ohrožení případným jaderným výbuchem a na základě výpočtů navrhnout optimální odolnost krytu, aby se předešlo zbytečnému plýtvání finančními prostředky. K této částce by ještě bylo nutné připočítat zhruba 1 miliardu na nákup dostatečného množství vlastní techniky a pracovních pomůcek.³³

V kritických oblastech by se měla doba možného setrvání v krytu prodloužit alespoň na 14 dní. Do těchto krytů by se muselo zakoupit především více náhradních filtrů k filtroventilačnímu zařízení.

Když si chce někdo v dnešní době vybudovat na zahradě rodinný protiatomový kryt, potýká se s neskutečnou byrokracií. Pokud jde o podzemní stavby, měl by stát v takovém případě omezit administrativní zátěž na minimum, protože podzemní objekt by sousedům neměl nijak vadit. Obecně pro jakýkoli podzemní objekt na soukromém pozemku by měla platit méně omezující pravidla, protože by se tak výstavba dala výrazně urychlit.

I když řada krytů na Moravě byla zasypána popílkovým betonem, vyplatilo by se investovat do jejich obnovy. Stačilo by se podívat třeba na Spojené státy americké, kde vězni tvoří velice levnou a vítanou pracovní sílu, a zavést podobné demokratické praktiky i zde.³⁴ Vysekání tohoto betonu by sice nebylo jednoduché, ale by mnohem levnější než výstavba celého krytu o dané velikosti a odolnosti. Takto „zachráněné“ kryty by pak stačilo jen vybavit, což by mohlo být provedeno v krátkém čase.

Kromě výstavby krytů by samozřejmě bylo nutné lidi seznámit s umístěním krytů v jejich okolí. Rovněž by lidé měli přesně vědět, do kterého okolního krytu by se v případě potřeby měli přemístit, aby se zajistilo co možná nejrovnoměrnější obsazení jednotlivých krytů.

Kryt bez proškolené obsluhy by mohl být prakticky nepoužitelný, a proto by se měla věnovat značná pozornost pečlivému proškolení obsluhy krytů. Jednalo by se o znalosti obsluhy filtroventilační jednotky, výměny filtrů, obsluhy dieselového agregátu, atd.

³² Příloha A, rozhovor

³³ Příloha A, rozhovor

³⁴ SNYDER, Michael. *Private prisons*. [online]. 2013 [cit. 08. 05. 2013]. Dostupné z: <http://theeconomiccollapseblog.com/archives/private-prisons-the-more-americans-they-put-behind-bars-the-more-money-they-make>

Někdo by mohl namítnout, že například v Praze by se nemuselo stavět moc krytů, protože Praha má metro. K tomu lze podotknout, že převážně nové stanice metra jsou proti jadernému úderu téměř nechráněné, a navíc metro je pro velkou část Pražanů v dosti velké doběhové vzdálenosti. S některými tunely, se kterými se počítá jako s protiatomovými kryty to je obdobné.

Zatímco Západ hrozbu globálního konfliktu podceňuje, Východ neponechává nic náhodě. Například v Moskvě se v roce 2010 započalo s výstavbou 5 000 protiatomových krytů.³⁵ Čína s výstavbou klasických protiatomových krytů také nezůstává nijak pozadu, a navíc se postarala o zodolnění pekingského metra, aby bylo lépe připraveno na případné jaderné údery.³⁶

4.6 Školení

Vzdělávání obyvatelstva v oblasti ochrany proti zbraním hromadného ničení by se nemělo považovat za socialistický přežitek, ale za něco, co je v zájmu státu, protože čím více lidí by bylo znalých dané problematiky, tím lépe pro celý stát. Výuka na dané téma by měla probíhat nejen na školách, ale i ve firmách u státních složek.

4.6.1 Školy

Za socialismu byla branná výchova na školách samozřejmostí. Děti se již na prvním stupni seznamovaly se základy první pomoci, učily se, co dělat při jaderném napadení, nasazovat ochranné pomůcky, apod. Po převratu se branná výchova z učebních osnov rychle vytratila, protože byla považována za přežitek minulého režimu. Výsledkem je, že si dnešní děti nedokážou ani správně nasadit ochrannou masku.

V dnešní době se na některých vysokých školách vyučuje krizové řízení (moderní označení je krizový management), což můžeme přirovnat k tehdejší civilní obraně. Nicméně cílem tohoto studijního oboru je zvládnutí hlavně přírodních pohrom a nejrůznějších teroristických událostí. S globální válkou se v podstatě nepočítá. Do základních škol se sice vrátila „branná“ výchova, která je sice zaměřená na nejrůznější mimořádné situace, ale tento povrchní přehled by dětem v případě použití zbraní hromadného ničení buď vůbec nepomohl, anebo by jim pomohl jen velmi málo. Zkrátka tento přístup je pro ochranu proti účinkům zbraní hromadného ničení zcela

³⁵ LENTA. *V Moskvě postrojat 5 tysjač sovremennyh bomboubježišč*. [online]. 2010 [cit. 10. 05. 3013]. Dostupné z: <http://lenta.ru/news/2010/07/12/vaulttecl/>

³⁶ THE WASHINGTON FREE BEACON. *War preparation indicator*. [online]. 2013 [cit. 11. 05. 2013]. Dostupné z: <http://freebeacon.com/war-preparation-indicator/>

nedostačující a nic na tom nezmění ani nejrůznější „barvičky“ a animace, které se dětem promítají.

S ohledem na riziko vzniku globálního konfliktu by se na školách měla co nejrychleji obnovit skutečná branná výchova. Děti na prvním stupni by si měly dokázat rychle a správně nasadit ochrannou masku, vyměnit filtr, měly by správně nasazovat a sundávat improvizované ochranné prostředky a také by měly mít osvojené zásady chování při evakuaci a pobytu v krytu. Měly by vědět, jak se chovat při průchodu zamořeným prostorem při nasazených ochranných prostředcích. V přiměřeném rozsahu by si měly osvojovat základy první pomoci. Výuka dětí na druhém stupni by se kromě výše uvedených dovedností měla orientovat na prohlubování znalostí o účincích zbraní hromadného ničení.

Mládež na odborných učilištích a středních školách by se měla, kromě již uvedených kroků ochrany proti zbraním hromadného ničení, věnovat prohlubování znalostí o účincích ZHN a poskytování první pomoci. Patřičná pozornost by se měla věnovat i takovým dovednostech, mezi které patří schopnost nasazovat ochrannou masku druhému člověku.

U vysokoškolských studentů by se kromě prohlubování znalostí o účincích ZHN a ochraně před nimi by mělo začít i s výukou vyprošťovacích a prvořadých likvidačních prací.

U studentů krizového řízení by mělo docházet k prohlubování znalostí na takovou úroveň, aby byli v případě potřeby schopni vyhodnocovat nepřátelské napadení zbraněmi hromadného ničení bez použití jakýchkoli přístrojů a naučili se používat techniku pouze jako doplňující prostředek. Důvodem, proč by se měli učit vyhodnocovat útok vedený ZHN bez přístrojů je, že ne vždy by byli po ruce nějaké vhodné přístroje a pokud ano, tak například slabá baterie může vést k ohromnému zkreslení změřených hodnot. Dále může přístroj vypadnout z ruky a poškodit se nebo může měřit v jednotkách, s nimiž neumíme pracovat, protože neznáme správný převodní vztah. Také by mohlo dojít k poškození daného zařízení případným elektromagnetickým impulsem vzniklým například po jaderném výbuchu. Zkrátka v reálné situaci může dojít k celé řadě problémů a na techniku nemusí být vždy spolehnoutí.

Rozsah výuky ve školním roce by neměl klesnout pod 4 hodiny a u studentů krizového řízení pod 6 hodin.

4.6.2 Veřejnost

Práce s veřejností je mnohem náročnější než práce s dětmi a studenty. Zatímco na školách se na výuku ochrany proti zbraním hromadného ničení dá snadno vyčlenit potřebný čas, dospělým lidem již tak snadno jejich čas organizovat nejde. Pro výuku veřejnosti by stát měl zajistit kvalitně zpracované příručky a kurzy. Jak příručky, tak i kurzy by měly být prakticky zaměřené.

Jestliže dnes je možné v řadě firem provádět školení bezpečnosti práce a požární ochrany, neměl by být problém přidat školení o ochraně proti zbraním hromadného ničení. Kromě účinků zbraní hromadného ničení by se účastníci školení seznamovali s umístěním krytů, evakuačními plány, zásadami chování v krytu, atd. Délka této osvěty by neměla být nižší než přibližně 4 hodiny ročně. Pro zdárné proškolení populace by ale bylo nezbytné, aby stát vyškolil dostatek velmi kvalitních lektorů, kteří by měli mít především praktické znalosti, jak si poradit pokud možno bez přístrojů v podmínkách při použití zbraní hromadného ničení.

4.6.3 Státní složky

U většiny státních složek by stačilo, aby výuka probíhala na podobné úrovni jako u řady firem. Značně rozšířené školení by ale měli mít pracovníci nejrůznějších záchranných složek, lékaři pracující hlavně v nemocnicích a příslušníci policie a armády. Rozsah výuky zaměřené na ochranu proti zbraním hromadného ničení by u těchto klíčových převážně státních zaměstnanců měl být v rozsahu minimálně 1 den za rok.

Zaměstnanci ochrany obyvatelstva by se měli hlavně učit, jak si poradit v podmínkách nasazení zbraní hromadného ničení jen s holýma rukama, tj. bez přístrojů. Kdo se naučí nespolehat se jen na přístroje a naučí se vyhodnocovat situaci bez nich, i když s menší přesností, ten může mít oproti svým kolegům, kteří toto nedovedou, ohromnou výhodu. Jejich znalosti by ale měly být na vyšší úrovni než u studentů krizového řízení.

5 FUNGOVÁNÍ STÁTU V PRŮBĚHU KONFLIKTU A PO NĚM

V případě použití zbraní hromadného ničení by ani dobře připravený stát nemusel tento problém plně zvládnout. Obecně ale platí, že čím lépe jsou obyvatelstvo, hasiči, lékaři a armáda připraveni na řešení napadení zbraněmi hromadného ničení, tím lepší vyhlídky má daný stát na poválečnou obnovu.

Fungování státu po válečném konfliktu nelze zobecnit do jednoho období, a proto je vhodné se zabývat dílčími etapami, které lze rozdělit na období pár dnů až týdnů po konfliktu, dále pak pár měsíců po válce a nakonec pár let po válce. Každé toto období by pravděpodobně mělo své specifické rysy, i když kvalitní přípravou těchto složek a obyvatelstva by se mnohé rozdíly mezi těmito časovými úseky mohly smazat. Také je nutné zohlednit možnost, že jak během války, tak i po ní by mohlo dojít buď k celkovému zhroucení některých velmi důležitých státních složek (hasiči, armáda, zdravotnický personál a policie), nebo jen k jejich částečnému vyřazení z činnosti.

5.1. Fungování státu v průběhu konfliktu a po něm

V průběhu válečného konfliktu by klíčové státní složky zcela jistě nepůsobily v plném rozsahu. Dá se předpokládat, že v lepším případě by fungovaly pouze částečně a v tom nejhorším by došlo k jejich celkovému zhroucení. Je dobré poukázat na skutečnost, že fungování důležitých státních složek by velmi ovlivnily především znalosti ochrany proti zbraním hromadného ničení ze strany jejich členů, možnosti kvalitního a včasného ukrytí a včasné a správné informace o oblastech, kde došlo k použití zbraní hromadného ničení.

5.1.1 Fungování pouze části armády, ochrany obyvatelstva, lékařské péče a policie

Tento scénář by mohl nastat již v prvních hodinách vedení války, a to i u dobře připravených státních složek. Záleželo by především na tom, jestli by proti důležitým cílům byly hned od počátku bojů použity jaderné zbraně. Kvalitní krytí a znalosti členů jednotlivých státních složek ohledně ochrany proti zbraním hromadného ničení by do značné míry ovlivňovaly rozsah ztrát, a to nejen u státních složek důležitých pro chod státu.

Za této situace by obyvatelstvo mělo ve státních složkách, byť jen částečně fungujících, značnou oporu. Jakmile by zároveň bylo pro obyvatelstvo zajištěno i

dostatek míst v kvalitním ukrytí, tím by se vše dařilo lépe zvládat. Dokonce i lidem v oblastech poničených jadernými výbuchy by se v rámci možností dostávalo nezbytné pomoci v podobě vyprošťovacích prací, lékařské péče, dodávek jídla a pitné vody, apod.

I když je tento scénář poměrně optimistický, v reálném vedení války by zřejmě dlouho nevydržel, tedy přinejmenším ne v oblastech, které byly poškozeny jadernými výbuchy či zasaženy jinými zbraněmi hromadného ničení.

5.1.2 Fungování pouze části armády

Je velmi pravděpodobné, že v případě vedení války i pomocí zbraní hromadného ničení by poměrně rychle zkolabovalo centrální řízení jednotlivých civilních záchranných složek. Velení by tak rychle přešlo na kraje nebo okresy. Centrálně by byla řízena zřejmě jen armáda, tedy lépe řečeno jen její zbývající části.

Zachování jen části armády by pro civilisty znamenalo mnohem větší problémy. Civilní obyvatelstvo by se muselo spoléhat především samo na sebe, což by znamenalo, že každá rodina nebo skupina úzce spolupracujících osob by víceméně musely v mnoha ohledech poradit samy.

5.1.3 Zhroucení všech státních složek

V závislosti hlavně na okolnostech, úrovni příprav zaměstnanců státních složek na útok vedený zbraněmi hromadného ničení a množství kvalitních a množství kvalitních a dobře vybavených protiatomových krytů by se zhroucení všech státních složek mohlo zabránit nebo alespoň podstatně oddálit.

Pro obyvatelstvo by přerušení chodu všech státních složek klíčových pro nouzové fungování státu znamenalo ohromné problémy spojené nejen se záchrannými pracemi a lékařskou péčí, ale i se zásobováním apod. Lidé by zkrátka museli ve všem poradit sami. Protože konflikt by zřejmě netrval déle než několik týdnů nebo pár měsíců, lidé by měli často možnost najít dostatek potravin a případně i léků.

5.2 Činnost státních složek pár dnů až pár týdnů po konfliktu

Poválečný stav těchto složek by byl ovlivněn především rozsahem a povahou útoku vedeného hlavně zbraněmi hromadného ničení, kvalitou jejich předválečné přípravy zaměřené na zvládání následků nepřátelského napadení zbraněmi hromadného ničení, kvalitou ukrytí a kvalitou používaných ochranných prostředků hlavně během války. Je nutné zdůraznit, že byl výrazně ovlivněn i celkovou

připraveností obyvatelstva na válečný konflikt vedený zbraněmi hromadného ničení. V řadě oblastí by bylo možné opustit kryty, pokud by vůbec umožňovaly tak dlouhé ukrytí.

5.2.1 Fungování pouze části armády, ochrany obyvatelstva, lékařské péče a policie

Činnost těchto státních složek by byla zaměřena především na prvořadě likvidační práce, potlačení kriminality, zajištění zásobování obyvatelstva alespoň základními věcmi, poskytování alespoň základní lékařské péče, pohřbívání nejen mrtvých lidí, ale i zvířat a na zabránění šíření nejrůznějších epidemií.

Zachování funkčnosti alespoň části těchto složek by přicházelo v úvahu asi jen v případě velmi dobře připraveného státu na útok vedený zbraněmi hromadného ničení.

5.2.2 Fungování pouze části armády

Za předpokladu, že by válečný konflikt ustála část armády, došlo by zřejmě k jejímu nasazení na práce, které by jinak řešily civilní státní složky jako hasiči, policie a lékařský personál. V takovém případě by se většině přeživších obyvatel nedostávala včasná pomoc nejrůznější povahy. Lidé by se museli dost spoléhat sami na sebe.

5.2.3 Zhroucení všech státních složek

Tento scénář je pro chod státu velmi nepříjemný, ale bohužel je velmi reálný. Pokud by obyvatelstvo nebylo velmi dobře připravené na útok vedený zbraněmi hromadného ničení, mohlo by brzy setkat se epidemiemi vyvolanými například požíváním bakteriálně závadné vody apod. Likvidační práce by lidé museli dělat svépomocí, což by přinášelo řadu problémů. Nicméně v tomto období by si lidé ještě zřejmě do značné míry vzájemně pomáhali. Pro nepřípravené obyvatelstvo by se v tomto případě velkým problémem začal jevit zejména nedostatek potravin a pitné vody.

5.3. Činnost státních složek pár měsíců po konfliktu

Dá se předpokládat, že klíčové státní složky by v tomto období mohly působit zhruba v obdobné sestavě jako v období pár dnů až pár týdnů po konfliktu.

V případě naprosto nepřipravené veřejnosti by stále byl velký problém, jak dostat pod kontrolu epidemie některých onemocnění. Nepřipravení lidé by začali pro ty „připravené“ znamenat velkou hrozbu.

5.3.1 Fungování pouze části armády, ochrany obyvatelstva, lékařské péče a policie

Pokud by státní složky důležité pro chod státu fungovaly byt' jen v omezené míře, setkávaly by se zřejmě se stále většími a většími problémy. Vše by záviselo na připravenosti státu a obyvatelstva. Kdyby lidé byli dostatečně proškoleni, jak se chránit proti účinkům zbraní hromadného ničení, a zároveň by měli dostatečné zásoby potravin a dezinfekčních prostředků na vodu, potom by mohli být velmi nápomocni fungujícím státním složkám, ale jakmile by lidé byli naprosto nepřipraveni na možný světový konflikt, pak by činnost zbývajících státních složek podstatně ztěžovali a mnohdy i znemožňovali. Částečně fungující státní složky by zřejmě ještě měly možnost částečně potlačovat kriminalitu. Aby se dostalo pomoci co nejvíce lidem, bylo by asi nutné zapojit do likvidačních a jiných prací i civilní obyvatelstvo.

5.3.2 Fungování pouze části armády

I kdyby zbývajíc část armády do jisté míry nahrazovala činnost ochrany obyvatelstva, policie a lékařské péče, situace by i u dobře připraveného státu byla dost náročná. Je také otázkou, jestli vůbec by část armády byla za této situace vůbec schopná situaci zvládnout.

5.3.3 Zhroucení všech státních složek

Pokud jde o současnou připravenost České republiky na možný globální konflikt vedený i zbraněmi hromadného ničení, je téměř jisté, že pár měsíců po skončení války by zde žádné státní složky nefungovaly. Zavládla by naprostá anarchie a boj o přežití. Někteří lidé by se zřejmě uchýlili ke kanibalismu. Nejruznější epidemie by si vybíraly velkou daň. Zvrátit nebo změnit tento vývoj by asi dokázaly jak pečlivá připravenost ze strany státu na konflikt vedený zbraněmi hromadného ničení, tak i velmi dobrá materiální, znalostní a psychická příprava obyvatelstva na možnou třetí světovou válku.

5.4 Činnost státních složek pár let po konfliktu

V případě, že by stát nebyl na třetí světovou válku náležitě připraven, nemělo by vůbec smysl mluvit o zachování činnosti třeba i jen u jediné státní složky. Stát by

musel věnovat přípravám hodně času a finančních prostředků, ale i tak je otázkou, jestli by se mu vůbec podařilo obnovit průmyslovou výrobu alespoň v nezbytném rozsahu. Aby mohl alespoň částečně obnovit průmyslovou výrobu, musel by mít velké množství surovin potřebných pro výrobu, potřebná výrobní zařízení, dostatek elektrické energie, hodně odborníků schopných řídit výrobní procesy apod. Jelikož je většina výroby dnes řízena počítači, musel by se postarat o to, aby elektromagnetický impulz nepoškodil počítače důležité pro výrobu, výrobní a další důležité stroje. Jestliže by došlo k poškození těchto zařízení, musel by stát mít vše potřebné někde ukryté pro pozdější použití.

5.4.1 Fungování pouze části armády, ochrany obyvatelstva, lékařské péče a policie

V případě, že by státní složky nějakým zázrakem v určité omezené míře fungovaly i několik let po skončení války, měly by velké problémy. I za předpokladu, že by byl stát na válku velmi dobře připraven, nelze se domnívat, že by v tak krátké době dokázal v plném rozsahu obnovit rozvodnou síť, kanalizaci, rozvod vody, silnice, ... Spíše se dá předpokládat, že dobře připravený stát by oproti nepřipraveným zemím pouze dokázal oddálit nástup středověku.

Protože stát nemá pro obyvatelstvo dostatek potravin na delší období, které se nepočítá na roky, musel by se postarat o rychlou obnovu zemědělství, což by vůbec nebylo snadné. Pokud by lidé byli velmi dobře připraveni, pak by to možná šlo řešit, ale bez velmi dobré připravenosti lidí pravděpodobně ani omylem.

5.4.2 Fungování pouze části armády

V podstatě se jedná o podobný problém jako v případě zachování částečné činnosti i ostatních složek velmi podstatných pro chod státu. Zbývá armáda by asi neměla dost sil na zajištění fungování státu. Bylo by nutné zapojit do jednotlivých činností zbylé civilní obyvatelstvo. Problémem by ale přesto mohl být zejména nedostatek pitné vody a potravin a kvalitní lékařské péče.

5.4.3 Zhroucení všech státních složek

Byť je to nejméně optimistická varianta, je zřejmě nejbližší realitě. Lidé by se pravděpodobně shlukli do malých soběstačných skupin, které by mezi sebou občas prováděly výměnný obchod. „Stát“ by byl na rychlém sestupu směrem ke středověku.

Mezi některými nepřipravenými lidmi by se vyskytoval kanibalismus. Situace by v podstatě byla bezútěšná a výjimku by tvořili asi převážně jen ti lidé, kteří by se před válkou pečlivě věnovali přípravě.

6 ÚSPORNÁ OPATŘENÍ

Vždy je velice snadné mluvit o tom, co by se mělo dělat. Proto probíhají neustálá jednání, na kterých se jen mluví a mluví a ve výsledku se toho moc neudělá. Je samozřejmě ideální mít dostatek skvěle vybavených protiatomových krytů, ochranných filtrů k maskám, ochranných masek apod., ale je nutné vyřešit to hlavní, a to kde na to vzít.

Stát nedostatek finančních prostředků řeší především vydáváním státních dluhopisů, tedy dalším zadlužováním. Místo neustále rostoucího zadlužování České republiky by se ale mělo řešit, kde by se dalo více ušetřit, protože současné vládní škrty jsou nedostačující. Stát se snaží získat peníze omezením hlavně velkých projektů a přitom právě na drobnostech by se možná dalo ušetřit i více.

Na základě ekonomických pouček stát neustále razí myšlenku, že každá koruna vložená do ekonomiky přinese státu několikrát více peněz. Pokud do ekonomiky proudí dostatečně velké investice ze zahraničí, pak není co řešit za předpokladu, že to bude pro stát dlouhodobě výhodné, tj. v období přesahujícím pět let. Jakmile ale zahraniční investice nejsou dostačující na to, aby výrazně přispěly k hospodářskému růstu, řeší to většinou stát tak, že vydá státní dluhopisy, za které musí časem zaplatit úrok. Vydávání státních dluhopisů výrazně navyšuje veřejný dluh. Když ekonomika roste, může se za určitých okolností vydávání těchto dluhopisů vyplatit, nicméně v dnešní době je jejich vydávání cestou do pekel.

Dokud se nepochopí problém nasycenosti trhů, nepochopí se základ současných finančních a ekonomických problémů. Protože tato práce není zaměřená na řešení nynějších peněžních a hospodářských potíží, nemá smysl se dále tomuto tématu věnovat. Lze jen říct, že mnohé ekonomické teorie, které platily před deseti lety, dnes již v plném rozsahu neplatí.

V dnešní době je snaha řešit vzniklé finanční a ekonomické problémy tak, že se ekonomové a politici dívají na časové řady z minulých období a na jejich základě dělají předpovědi budoucího vývoje. Není divu, že to nefunguje. Bohužel si to začínají velmi pomalu uvědomovat až teď, a to jen hrstka z nich. Zapomnělo se totiž na jednu drobnost – nasycenost trhů. Proto nemá téměř žádný smysl, pokud se někdo snaží srovnávat současnou krizi s hospodářskými problémy ve 30. letech 20. století. Tenkrát trhy nebyly nasycené, a panovala tudíž úplně jiná situace. Především díky nasycenosti trhů nemá současná finanční a hospodářská krize pravděpodobně již žádné dobré

řešení. Vypadá to, že rozjetý vlak možná již nelze nijak zastavit, a to navzdory ujišťování o opaku ze strany většiny ekonomů a politiků.

Je celá řada možností, kde může stát na drobnostech ušetřit. Jsou to sice na první pohled často možná malé finanční částky, ale v součtu představují značný finanční obnos.

6.1 Služební auta

Kdyby stát omezil množství služebních aut pro státní zaměstnance, ušetřilo by se nejen za jejich údržbu a pohonné hmoty, ale i za jejich povinné ručení apod. Když mnozí úředníci mohli dříve jezdit do práce a na různá jednání hromadnou dopravou, mohli by ji používat i nyní. Prodejem například 1 000 služebních vozidel by stát mohl získat 250 000 000 Kč, roční úspora za pohonné hmoty by mohla činit kolem 50 000 000 Kč a za povinné ručení kolem 3 000 000 Kč, tj. přínos pro stát by byl v prvním roce kolem 0,25 mld Kč (počítá se s vyššími cestovními výdaji pro jednotlivé úředníky a s nižšími příjmy na spotřební dani a dani z příjmů od prodejců pohonných hmot).

6.2 Mobilní telefony

Určitě by neměl být problém omezit počet mobilních telefonů ve státní správě. Většina úředníků, kteří používají služební mobily, není až tak důležitá pro chod státní správy, aby musela být 24 hodin denně 7 dnů v týdnu na příjmu. Tito úředníci se bez mobilu obešli dříve a jistě by to zvládli i nyní. Jen na 1 000 mobilních telefonech s běžnými tarify by stát ročně mohl ušetřit přes 10 000 000 Kč.

6.3 Školení

U vzdělávacích aktivit pro státní zaměstnance je situace mnohem zajímavější. I když to možná na první pohled tak nevypadá, klasické počítačové kurzy jsou z velké části jen vyhozené peníze. Výjimku častokrát netvoří ani stále populárnější elektronické vzdělávání, protože pro státní správu jej připravují převážně soukromé firmy a tyto kurzy jsou pak většinou neskutečně předražené. Místo elektronického vzdělávání by v drtivé většině případů stačilo dát potřebné informace, tj. věcné informace bez zbytečných barviček a obrázků, které by se mnohdy nehodily ani na první stupeň základní školy, do *.pdf a elektronickou poštou je následně poslat patřičným zaměstnancům. Jakmile by se ročně tímto způsobem vyřešil pouze jeden kurz pro skupinu například 100 000 státních zaměstnanců, roční úspora pro stát by následně

mohla být přibližně 0,3–0,5 mld Kč. Samozřejmě některé odborné kurzy tímto způsobem nelze řešit.

6.4 Pokuty za dopravní přestupky

Velmi dobrým zdrojem příjmů pro státní pokladnu by byla možnost používat jako důkazní prostředek pro přestupky řidičů kamery ve vozidlech řadových občanů. Stačilo by pak mít kameru s časovým záznamem namířenou i na tachometr a mohlo se začít s honem na „piráty“ silnic. Je jasné, že každý řidič, který by chtěl ve svém autě používat kameru za účelem filmování dopravních přestupků, by musel mít otestovaný tachometr. Po nafilmování jednoho nebo více dopravních přestupků by řidič poslal záznam z kamery na policii a z vybrané výše pokuty by jako odměnu obdržel třeba 10 %. Tím by se mohl zrušit bodový systém a mohla by se nastavit třeba taková pravidla, která by umožňovala za několik vážných přestupků za určité období zabavit majiteli daného vozidla jeho auto, které by pak policie ČR mohla prodat ve veřejné aukci a utržené peníze by šly do jejího rozpočtu. Rovněž by se výše pokuty mohla po překročení určitého počtu přestupků za jisté období odvíjet od příjmů daného viníka. Slušné řidiče by toto postihovalo minimálně, ale takové řidiče, kteří vyhazují z auta nedopalky, plechovky a porušují pravidla silničního provozu, by to postihlo zcela zásadně. Příjmy z těchto pokut by za první rok mohly být pro stát v řádu několika miliard korun, možná by se mohly pohybovat i v rozsahu několika desítek miliard Kč.

6.5 Granty

Bez zajímavosti není ani situace ohledně grantů. Při důkladnějším prozkoumání přínosu některých grantů by se ukázalo, že nejsou nijak přínosné a že jejich zrušení by státu ušetřilo několik miliard korun.

6.6 Vězni

Využití všech vězňů pro řadu činností by státu ušetřilo alespoň několik miliard. Stačilo by se inspirovat například v Americe. Aby vězni při provádění venkovních prací neutekli, stačilo by jim dát na krk obojek se směrovou výbušninou. Tento obojek by musel být v dosahu určitého vysílače, aby se v něm ukrytá výbušnina neaktivovala. Nebylo by to nijak nelidské zacházení s vězni, protože by věděli, že pokud by se pokusili o útěk, že by je to stálo život. Útěk by tedy rovnal sebevraždě, kterou ale mohou také spáchat sami i v uzavřené věznici. Vězni by mohli pracovat na stavbě

silnic, opravách budov apod. Stát by díky jejich zapojení mohl ročně ušetřit přinejmenším několik miliard korun.

6.7 Zahraniční vojenské akce

Česká republika válčí 24 hodin denně, i když se tomu honosně říká boj s terorismem, zahraniční mise, vyslání rekonstrukčních týmů apod. Kvůli zahraničnímu válčení má teď armáda České republiky transportní letadlo C-130, které se na našem území prakticky jen tak nepoužije, některé „naše“ stíhačky ještě v loňském roce hlídaly vzdušný prostor v pobaltských státech (zřejmě kvůli Íránu nebo Severní Koreji), máme stovky vojáků v Afghánistánu, atd. Kdybychom se stáhli za zahraničí, ušetřili bychom ročně pár miliard korun.

6.8 Poradci politiků

Asi každý poslanec a senátor má jednoho nebo dva poradce. Tito poradci mají danému politikovi připravovat podklady pro jeho rozhodování. Nicméně většina těchto politiků se stejně rozhoduje v souladu se zájmy své politické strany, takže i jakékoli případně připravené podklady pro jejich rozhodování mnohdy mohou pozbývat smysl. Kdyby tito poradci byli propuštěni, stát by ročně mohl ušetřit kolem 0,2 mld Kč. Jestliže se politik nedokáže obejít bez svých poradců, pak to svědčí o jeho neschopnosti vyhledávat si informace a pracovat s nimi.

6.9 Reklama

Stát dává ročně na různé reklamní kampaně v televizi a na billboardech miliardy korun. Tyto peníze by se daly použít mnohem účelněji. Kromě toho se ve státní správě zejména pro obchodní partnery nakupují různé dárkové předměty. Občas se ale tyto předměty nedostanou k určenému příjemci, protože se někde cestou ztratí. Hodnota těchto reklamních předmětů se může pohybovat ve výši několika set milionů korun, což rozhodně není zanedbatelný obnos.

6.10 Státní budovy

Mnohé státní úřady sídlí ve státních budovách, které leží ve velmi atraktivním městských zónách v centrech. Kdyby došlo k pronájmu těchto budov a k přesunu těchto úřadu na okraj měst, mohly se by tak ročně vydělat desítky miliard korun. Nové budovy pro nejrůznější úřady na okrajích měst by mohl postavit nějaký státní podnik, který by jako pracovní sílu využil hlavně vězně a ne soukromé stavební firmy. Investice

do takové výstavby by se z nájmu u uvolněných prostor mohla do roka vrátit a následně by se již jednalo jen o ziskovou variantu.

6.11 Skenování dokumentů

Ministerstva a různé velké státní úřady platí ročně stovky milionů korun soukromým společnostem za digitalizaci svých archivů. Přitom by nebyl problém na tuto práci využít vězně, kteří by stáli jen zlomek celkové ceny. Na automatické skenování knih by nebyl problém zakoupit speciální skenery a na klasické spisy by stačily ty nejobyčejnější skenery. Pořizovací náklady techniky by tedy nebyly nijak drastické.

6.12 Software

Převážná část státní správy pracuje s kancelářským balíkem Microsoft Office a zbytek používá speciální programy uzpůsobené pro potřeby daného odboru. Je zřejmé, že cena za multilicenci je výrazně nižší, než kdyby se tento kancelářský balík kupoval jednotlivě pro stejné množství počítačů. Nicméně i tak cena za tento software by mohla státní úřady ročně v průměru přijít zhruba na 0,2 mld Kč. Nelze vyloučit, že toto číslo není výrazně podhodnocené. Přitom jako téměř plnohodnotnou náhradu za tento balík kancelářských programů by šel využívat například konkurenční balík kancelářských programů nazvaný LibreOffice, který má oproti produktu MS Office jednu nespornou výhodu – je zdarma. Pro běžné uživatele by neměl být zásadní problém přejít na LibreOffice z MS Office, protože tyto produkty jsou do značné míry plně kompatibilní. Problémy by mohly nastat především u velmi pokročilých uživatelů produktu MS Excel, protože ti by mohli mít problémy s převody některých složitých vzorců do programu LibreOffice Calc. Jelikož tito uživatelé tvoří jen pár setin procenta všech úředníků, kteří používají kancelářský balík MS Office, nebyl by problém, aby produkty od firmy Microsoft používali i nadále.

6.13 Velké projekty

Při rušení velkých projektů je problém, že řada z nich je vázaná smluvní pokutou v případě odstoupení od smlouvy. I tak by se ale vyplatilo přezkoumat nutnost řady velkých projektů a u těch méně potřebných zvážit alespoň jejich dočasné pozastavení či zrušení, pokud by tam nebyla neúměrná výše smluvní pokuty. Mezi velké projekty patří například pronájem stíhacích letounů, neboť České republice by se pro vlastní ochranu vyplatilo spíše investovat do protiletadlové a jiné obrany.

6.14 Další úsporná opatření

Existuje samozřejmě celá řada dalších možností, kde by se daly ušetřit podstatné finanční částky. Stačilo by například zrušit různé večírky a společenské akce, které jsou určeny zejména pro vedoucí jednotlivých odborů. Zrušením těchto akcí by se mohly ročně ušetřit přinejmenším desítky milionů korun. Pokud jde o drahé pronájmy multimediální techniky pro různé prezentace, potom by se vyplatilo zakoupit vlastní techniku, která by se nejpozději během několika let zaplatila. Nebo pro různé velké mezinárodní akce pro Evropskou unii apod. využít pražské Kongresové centrum, dřívější Palác kultury, a ne platit drahé rekonstrukce honosných objektů, které se nakonec třeba ani nevyužijí. Kongresové centrum by pro jakékoli schůzky mělo být dostačující. Když se Česká republika pochlubí cizím úředníkům nějakými draze rekonstruovanými budovami, přinese jí to akorát další dluhy, a to bude převážně vše. Samozřejmě v rámci vymýšlení nejrůznějších oblastí, kde by se dalo ušetřit, by se mohlo ještě pokračovat, ale pro názornost toto stačí k tomu, aby bylo patrné, že Česká republika může už během jednoho jediného roku ušetřit dost peněz na to, aby se mohly v potřebném rozsahu vybudovat velmi odolné protiatomové kryty s potřebnou výbavou. Také by zbylo dost peněz na zahájení výroby dětských ochranných masek a dalších potřebných věcí pro přípravu obyvatelstva na možný celosvětový konflikt. Stát by z části ušetřených peněz dokázal nakoupit potřebné zásoby surovin, které by byly důležité pro poválečnou obnovu. Rovněž by dokázal pro lidi zakoupit dostatečné zásoby potravin, a to na několik let. Jakmile by stát dokončil investice do příprav, měl by možnost z ušetřených finančních prostředků výrazně snižovat veřejný dluh.

7 PŘÍPRAVA Z POHLEDU JEDNOTLIVCŮ

Příprava na možný další světový konflikt je pro civilisty, ve své podstatě, daleko náročnější než pro státní složky. Oproti státním složkám mají civilisté výrazně omezenější přístup k potřebným informacím, a navíc si většinou nemohou dovolit zakoupit nějaké drahé speciální výrobky, a proto by jim často nezbylo nic jiného, než vhodně improvizovat.

Z řad jednotlivců se ani nikdo nebude bezdůvodně připravovat na možný další světový konflikt, protože taková příprava je poměrně nákladná. Aby někdo začal vynakládat nemalé finanční částky na přípravu, musí mít zpravidla dost pádné argumenty, které ho přesvědčí, že tato příprava má smysl a že se nebude jednat jen o zbytečně vynaložené finanční prostředky.

Rozumně jednající člověk se před samotnou přípravou bude zabývat několika hledisky. Kromě finančního hlediska se bude určitě věnovat informacím o dění ve světě a o zbraních hromadného ničení. Kromě jiného bude možná částečně řešit i otázku jazykové bariéry. Dá se předpokládat, že kvalita jeho přípravy bude obecně přímo úměrná jeho znalostem o ochraně proti zbraním hromadného ničení, o dění ve světě a jeho finančním, časovým a dalším možnostem.

Jednotlivci mají prakticky dvě možnosti, jak řešit přípravu. Buď se mohou spoléhat na pomoc ze strany státu, nebo raději sázet na jistotu v podobě samostatné přípravy. Pokud se zahájí vlastní příprava a státní složky v případě válečného konfliktu pomohou, tak tím lépe. Kdyby se ale nezahájila vlastní příprava a státní složky by ve válečných podmínkách nedokázaly pomoci, potom by to bez patřičných znalostí mohlo být dost náročné a možná i v mnoha případech neřešitelné.

7.1 Teoretická část přípravy

Samotné přípravě vždy předchází teoretická část, která se v některých ohledech děje zcela automaticky. Čím kvalitněji je provedena, tím lepší dá výsledky. Rovněž pokud se člověk v dostatečném předstihu dobře seznámí s možnými následky světového vývoje, má čas se s tím srovnat, což mu umožní přistupovat k řešení daných následků s „chladnou“ hlavou.

7.2 Zdroje informací

Lidé při získávání informací nejčastěji používají internet, který je následován osobním sdělením, literaturou, tiskem, dokumentárními pořady v televizi, dokumenty na CD a DVD a rozhlasem.

Tyto zdroje se v různé míře prolínají a je jen na každém člověku, které zdroje upřednostňuje. Zatímco někdo rád čte denní tisk, jiný pro změnu nedá dopustit na zprávy na internetu nebo v televizi.

7.3 Názory na přípravu

I kdyby lidé měli ty nejlepší možné zdroje informací ohledně globálního vývoje, přesto by většina z nich zřejmě s žádnou přípravou do poslední chvíle nezačala. Docela výstižně problém se zahájením příprav vystihuje majitel firmy, která se zabývá ochranou proti účinkům zbraní hromadného ničení.

„Často se setkávám s lidmi, kteří se k možnosti vzniku třetí světové války vyjadřují slovy, že tomu nevěří, že doufají, že k ničemu nedojde, že nikdy k ničemu nedošlo, takže se to zase nějak uklidní apod. Jak je vidět, tak tyto argumenty nemají nic společného s fakty. U těchto lidí je analýza informací o pravděpodobném vzniku a rozšiřování třetí světové války pouze otázkou víry, doufání atd. Když se jim předloží holá fakta, jejich argumentace se nijak nezmění. Buď neumí, nebo možná jen nechtějí pracovat s informacemi, které by je postavily před dost nepříjemný problém, který by museli řešit, a to za cenu, že by si museli začít „odtrhávat“ od úst, aby měli dost peněz na nákup potřebných věcí. Přitom náklady na docela slušnou přípravu se pro jednoho člověka pohybují v desítkách tisíc korun. Tento přístup je s podivem nejvíce rozšířený u vysokoškolsky vzdělaných lidí. Setkávám se ale i s názory, že se začne s přípravou, až když to bude aktuální. To snad ani nemá smysl komentovat. Jestliže se na řadu důležitých věcí čeká několik týdnů a v některých případech i několik měsíců, potom je zcela jasné, že příprava na poslední chvíli, tj. až to bude aktuální, je nedostačující. Naopak Ti, kteří se aktivně připravují, tak činí většinou dlouhodobě, a přesto z toho mají docela nervy, jestli to všechno stihnou. Většina lidí ale má díky pečlivé „informační masáži“ zažitý mylný názor, že použití jaderných zbraní by znamenalo konec světa, a tudíž že příprava na třetí světovou válku by neměla smysl. Tento názor pramení z naprosté neznalosti účinků jaderných zbraní. Za studené války proběhlo přes 2000 jaderných testů,³⁷ jadernými výbuchy byla zničena města Hirošima a Nagasaki a přesto

³⁷ CTBO. *Nuclear arms*. [online]. 2013 [cit. 12. 05. 2013]. Dostupné z: http://www.ctbo.org/fileadmin/user_upload/pdf/Sipri_table12b.pdf

svět stojí. Jaderná válka je přežitelná i bez protiatomového krytu, jen záleží na znalostech, jak se chránit proti účinkům jaderných zbraní, na dobrém zázemí a samozřejmě na štěstí. Znalosti jsou základním předpokladem úspěchu. Bez patřičných znalostí může být i perfektně vybavený protiatomový kryt s jakoukoli odolností smrtelnou pastí.“

Je vidět, že názory mnoha lidí, možná i většiny lidí, brání lidem ve včasném zahájení praktických příprav. Přístup těchto lidí k řešení tohoto možného problému se dá srovnat se situací, kterou jsme si již jednou v této práci zmínili. Když jsou v dálce na nebi vidět černé mraky, které se ženou jejich směrem. I když je očividné, že přijde velká bouřka, přesto se tito lidé dál opalují a tvrdí, že neprší a že meteorologové hlásili po celý den krásné počasí. Když se jim řekne, aby se podívali na blížící se mraky a zaposlouchali se do vzdáleného hromobití, přesto jen mávnou rukou a budou dál prohlašovat, že oficiální zprávy jsou takové, že žádná bouřka nebude a že tedy naše obavy jsou neopodstatněné. Přitom mraky jsou viditelné, je vidět, jak se rychle blíží, je slyšet hromobití a občas se zahlédne nějaký ten blesk. To jsou fakta. Oproti tomu stojí oficiální meteorologická předpověď, že bouřka nebude. Je tu tedy rozpor mezi oficiálními informacemi a reálně pozorovaným jevem, tj. blížící se velkou bouřkou. Kdo se včas zvedne a vydá se domů, ten se možná stihne dostat domů, aniž by zmokl. Čím později se lidé budou zvedat a odcházet domů, tím bude větší pravděpodobnost, že zmoknou. Častý argument typu, že to nějak dopadne, není na místě. Pro ty, kteří se zvednou až těsně před bouřkou nebo až na jejím počátku, to s velkou pravděpodobností dopadne zcela jednoznačně, a to že promoknou až na kůži. Naopak ti, kteří odejdou s předstihem, nemusí tolik spěchat, a přesto budou mít dobré vyhlídky, že se domů dostanou ještě před deštěm nebo jen trochu zmoknou.

7.4 Příprava na válku

Kdo se rozhodne začít s přípravami, měl by si uvědomit, že připravovat se tak, aby to „nebolelo“ je prakticky k ničemu. Nakoupit si zásoby na pár dnů postrádá smysl. Znalosti ochrany proti zbraním hromadného ničení jsou naprostým základem. K nim stačí trocha štěstí a vhodné zázemí a problém se dá úspěšně vyřešit.

Pokud by došlo k nasazení jaderných zbraní, škody by byly ohromné. Dá se předpokládat, že v případě globální jaderné války by elektrický proud z veřejné rozvodné sítě příliš dlouho nefungoval. Dodávky nejen potravin a vody by se prakticky okamžitě zastavily. Nebylo by pak možné jen tak zajít do obchodu a tam si nakoupit

vše potřebné. O nějaké krátkodobé poválečné obnově naší civilizace do stavu, v jakém byla před válkou, zřejmě nelze uvažovat.

7.5 Znalosti ochrany proti zbraním hromadného ničení

V rámci přípravy na možný světový konflikt jsou znalosti ochrany proti zbraním hromadného ničení zcela nezbytné. Rozhodně je ale nelze zaměňovat s nějakými zálesáckými dovednostmi spojenými s vázáním uzlů, orientací v přírodě, rozděláváním ohně apod. Dokonce ani znalosti a dovednosti nejrůznějších elitních speciálních jednotek nejsou v podmínkách použití zbraní hromadného ničení dostatečně obsáhlé. Tyto speciální jednotky nejsou složeny z vojenských chemiků a jejich výcvik není zaměřen na to, aby fungovaly samostatně, tj. zejména bez pomoci vojenských chemiků, v podmínkách použití zbraní hromadného ničení. Podobný problém mají ti, kteří se naučí nejrůznější postupy, jak přežít v přírodě. Tyto znalosti a dovednosti jsou zcela jistě velmi přínosné, ale až tak ne pro ochranu před zbraněmi hromadného ničení.

Zatímco znalosti ochrany proti účinkům zbraní hromadného ničení tedy tvoří základ přípravy, potom znalosti a dovednosti získané u speciálních jednotek, čtením literatury určené pro přežití v přírodě apod. tvoří pouze jakýsi doplněk, který je v případě potřeby poměrně rychle a přitom na slušné úrovni naučitelný. Stačí mít po ruce pár dobrých příruček a řadu postupů se z nich naučit až v případě potřeby. Je důležité si uvědomit, že naopak to neplatí. Pokud má tedy někdo perfektní znalosti, jak přežít v přírodě, rozhodně mu nestačí mít po ruce pár příruček zaměřených na ochranu před účinky zbraní hromadného ničení, aby v nich pak v reálných podmínkách začal listovat a hledal návody, co má dál dělat. Takovýto luxus si může dovolit hlavně ten, kdo má dost peněz na to, aby si buď zaplatil místo v nějakém protiatomovém krytu, anebo si ho nechal postavit. Pak by mohl mít spoustu času, aby nastudoval dost knih, jak se chránit před zbraněmi hromadného ničení.

Znalosti ochrany proti zbraním hromadného ničení by měly být především praktické povahy. K čemu by civilistům byly skvělé teoretické znalosti, které jsou vhodné převážně pro akademickou půdu, když by si nedokázali v reálné situaci sami poradit? Získat takové praktické informace není zrovna snadné. Lidé mohou v různém rozsahu získat tyto informace zejména z následujících zdrojů:

- odborná literatura,
- časopisy,
- internet,

- osobní sdělení,
- studium na Univerzitě obrany,
- studium krizového řízení,
- specializované kurzy.

Odborná literatura je široké veřejnosti jen těžko dostupná, je drahá a úzce specializovaná, takže je použitelná víceméně jen pro lidi s alespoň středoškolským vzděláním. Navíc ji lze sehnat většinou jen v angličtině nebo v ruštině, což je z počátku docela nepříjemné kvůli problémům s vyhledáváním českých protějšků u odborné terminologie. Protože oblast ochrany proti zbraním hromadného ničení je poměrně rozsáhlá, těžko by se na světě našla kniha, která by o této problematice dokázala pro běžné civilisty srozumitelně shrnout vše potřebné. Rovněž je nutné mít na mysli, že i v této odborné literatuře se občas vyskytují velmi závažné chyby, které často přehlédnou i odborníci, kteří se danou problematikou profesně zabývají.³⁸ Odhalit tyto chyby nebo alespoň řadu z nich je pro běžné civilisty prakticky nemožné. V některých případech by tyto chyby mohly dokonce ohrozit zdraví a životy u těch lidí, kteří by je neodhalili a důsledně se jimi řídili. Stojí jistě za zmínku, že tato odborná literatura je často poměrně rozsáhlá, její studium je časově poměrně náročné a i pečlivé pročtení jen pár knih zabere několik týdnů až měsíců. I kdyby lidé měli po ruce vhodnou odbornou literaturu, je na místě si položit otázku, jestli by si mohli dovolit věnovat alespoň několik set hodin svého času, v ideálním případě mnohem více, na její prostudování. S odbornou literaturou je ale ještě jeden problém. Zatímco před 11. zářím 2001 byla například ze Spojených států amerických běžně snadno zakoupitelná přes americké Ministerstvo obrany, po započetí války s „terorismem“ se po pár letech začal její prodej omezovat, a dokonce to v některých případech došlo tak daleko, že některé odborné knihy o jaderných zbraních, které byly dříve volně prodejné, dostaly razítko určitého stupně utajení.³⁹ Takže, kdo nemá příslušnou bezpečnostní prověrku na daný stupeň utajení, ten do této literatury nemůže nahlédnout, a to ani třeba do obsahu. Hledat v tomto počínání logiku by asi bylo jen zbytečné plýtvání časem. Zejména literatura o jaderných zbraních se teroristy prakticky zneužít nedá a kdo se chce k těmto informacím dostat, ten se k nim dostane z jiných zdrojů. Ale ani v České republice není situace růžová. Jeden příklad mluví za vše. U jedné vojenské knihy zaměřené na ničivé účinky jaderných zbraní nedávno došlo k jejímu novému vydání. Na tom by nebylo nic špatného, ale problém je ten, že toto nové vydání má stupeň utajení Tajné, a tudíž se k němu má šanci dostat jen několik „vyvolených“. Paradoxní

³⁸ Příloha A, rozhovor

³⁹ Příloha A, rozhovor

na tom je to, že oproti staršímu vydání, které asi 15–20 let nemělo žádný stupeň utajení, došlo u této aktualizace v zásadě jen k odebrání kapitoly věnované účinkům jaderných zbraní na ponorky a pobřežní mola. Nové vydání vzniklo tedy „ořezáním“ starší verze.⁴⁰ Z toho vyplývá jedno ponaučení. Pokud má někdo zájem o odborné vojenské knihy, a to o libovolném stupni utajení, které jsou zaměřené na zbraně hromadného ničení, stačí mu si od vojáků zakoupit starší vydání daných knih a z nich si pak poměrně snadno sestaví přes 90–95 % obsahu nového vydání. V některých případech to je i 100 % a někdy starší odtajněná vydání obsahují dokonce více informací než ta nová. Pokud jde o literaturu v knihkupectvích, tu nelze moc doporučit pro získání ryze praktických informací. Je to literatura pro civilisty a je zaměřená hlavně na nejrůznější zajímavosti. Snaží se čtenáře ohromit mnoha informacemi a ilustracemi, ale přínos pro přípravu na možný konflikt vedený zbraněmi hromadného ničení je hodně malý. Lidem, kteří se chtějí sami připravit na možný globální konflikt, se dá doporučit zakoupení několika knih určených za studené války pro potřeby civilní obrany. Sice se z nich po nastudování této literatury nestanou vojenští chemici, ale získají alespoň slušný základ, který by jim v reálné situaci mohl pomoci vyvarovat se základních chyb. Tato literatura se dá ještě občas sehnat zejména na aukcích. Od Ministerstva obrany apod. ji nelze sehnat, protože stát se u těchto mnohdy velmi kvalitních knih postaral o jejich důslednou skartaci.

Časopisy jako zdroj informací o zbraních hromadného ničení obecně nelze doporučit, alespoň pokud jde o časopisy, které se tváří jako populárně naučné. Články v populárně naučných časopisech jsou v drtivé většině případů sestavovány z nejrůznějších internetových článků, a proto tomu většinou odpovídá i jejich obsah, a navíc jsou tyto články dost často psány tak, aby lidi co nejvíce šokovaly a tím podpořily prodej daného časopisu.

Internet v dnešní době představuje pro hodně lidí asi nejpoužívanější zdroj informací. Lidé si často mylně myslí, že tam je k mání vše, na co si vzpomenou. Pokud jde o oblast ochrany proti účinkům zbraní hromadného ničení, potom na internetu o této problematice najdeme enormní množství nejrůznějších článků. Měli bychom si uvědomit, že naprostá většina z nich nebyla sepsána experty na zbraně hromadného ničení, ale běžnými civilisty, kteří si o této problematice přečetli pár článků na internetu a k tomu možná nějaký ten článek v populárně naučném časopise. Někteří autoři článků si přečetli i pár knih určených původně pro potřeby civilní obrany a jejich články mohou mít pro lidi určitý praktický přínos. Pro civilisty, kteří chtějí získat praktické

⁴⁰ Příloha A, rozhovor

informace o ochraně proti účinkům zbraní hromadného ničení, není většina internetových článků o zbraních hromadného ničení moc vhodná. Mnohdy článek vypadá na první pohled zajímavě, ale při podrobnějším pročtení se tam většinou najdou dost závažné chyby, které by mohly mít velmi nepříjemné důsledky, pokud by se těmito chybnými radami lidé řídili. Protože běžní civilisté nemají dostatečné znalosti na to, aby dokázali posoudit správnost takových článků, a někdy to je problém i pro odborníky, je pro ně vhodnější se raději zaměřit na odbornou literaturu a nepokoušet se o přípravu na možnou další světovou válku na základě nějakých článků, které nedokážou ověřit. Kromě řady článků se dá z internetu stáhnout i mnoho odborných knih o zbraních hromadného ničení v elektronickém formátu *.pdf. Většinou se jedná o úzce specializované knihy v angličtině, které jsou pro běžné civilisty prakticky nepoužitelné. Navíc opravdu kvalitní knihy na internetu v podstatě nenajdeme. Na internetu lze najít i řadu programů, které dokážou orientačně graficky znázornit některé z ničivých faktorů jaderného výbuchu. Stačí zadat město a/nebo jiné vstupní parametry a program vše spočítá a graficky znázorní. Mnoho lidí takové programy mohou zmást, aniž by si toho byli vědomi. Nemusí si uvědomit, že program jim již nic neřekne o tom, s jakými počítá parametry (výška výbuchu, složení bomby, střední rychlost větru, atd). V reálném světě by se účinky daného jaderného výbuchu mohly oproti těmto grafickým znázorněním v lepším případě lišit jen o desítky procent.⁴¹ Tyto programy tedy nelze moc doporučit pro přípravu u lidí, kteří by na jejich základě chtěli z odolnit svůj dům, kryt, apod.

Osobní sdělení je poměrně často využívaným způsobem pro získávání informací. U běžných rad typu, která izolace je vhodnější, které auto je kvalitnější, není problém se poradit s kamarády, kolegy, příbuznými nebo specializovanými prodejci na daný výrobek. Případně se lze na internetu poohlédnout například po recenzích nebo sáhnout po vhodné literatuře. Zatímco v těchto případech často platí, že víc hlav víc ví, u zbraní hromadného ničení je situace zcela odlišná. Je to oblast, která je obestřena mnoha mýty, které hluboko zakořenily v podvědomí lidí. Nežřídka je to vidět na internetových diskuzích k nějakému novému článku o jaderné hrozbě. Z nemalého počtu přispívatelů se jako mávnutím kouzelného proutku hned stanou experti na jaderné zbraně a jsou ochotni se do krve hádat o věcech, o kterých nevědí vůbec nic nebo jen velmi málo. Lidé by si tedy měli uvědomit, že ohledně účinků zbraní hromadného ničení bude víc hlav většinou vědět stejně jako jedna. Není tedy dobré spoléhat se na rady kamaráda, který se po přečtení několika mnohdy pochybných

⁴¹ Příloha A, rozhovor

článků na internetu stal za půl hodiny expertem na jaderné či jiné zbraně hromadného ničení. Taková rada, byť kolikrát míněná s tím nejlepším úmyslem, může přijít v době potřeby velmi drahο. Místo rad od kamarádů nebo z článků na internetu je lepší sáhnout po odborné literatuře nebo po specializovaném kurzu.

Studium na Univerzitě obrany se zaměřením na vojenskou chemii je výsadou jen pár lidí. Jelikož v České republice nemáme jaderné zbraně, jsou naši vojenští chemici zaměřeni hlavně na chemické a toxinové zbraně a v mnohem menší míře na jaderné. Biologické zbraně řeší především ve spolupráci s vojenskými mikrobiology. Ale i mezi vojenskými chemiky jsou velké rozdíly ve znalostech o zbraních hromadného ničení, což platí v podstatě o všech oborech. Naši vojenští chemici jsou školeni především pro týmovou práci a k výkonu své práce se spoléhají hlavně na výpočetní techniku a mnoho moderních přístrojů. Oproti svým kolegům, kteří za studené války tvořili základ civilní obrany, mají sice po ruce prvotřídní přístroje a počítače, ale pokud by došlo k výpadku elektrického proudu a k poškození měřicích přístrojů, nebylo by pro většinu z nich nijak snadné poradit si v polních podmínkách jen s „holýma“ rukama. Naproti tomu odborníci na zbraně hromadného ničení z dob studené války by v polních podmínkách zřejmě měli před současnými vojenskými chemiky navrch, protože tenkrát byli zvyklí provádět potřebné výpočty na papíře a ne na počítači. Pokud ale má někdo v rodině nebo mezi kamarády někoho z vojenských chemiků, bylo by pro něho určitě dobré, řídit se radami tohoto odborníka.

Studium krizového řízení je v současné době dost rozšířené. Oproti studiu na Univerzitě obrany je toto studium zaměřené hlavně na civilní sektor a vychovává odborníky, kteří se mohou výborně uplatnit v ochraně obyvatelstva, dřívější civilní obraně/ochraně. Oproti vojenským chemikům samozřejmě nejsou odborníci na krizové řízení příliš zaměřeni na problematiku zbraní hromadného ničení, ale především na řešení nejrůznějších mimořádných událostí, se kterými by si pro změnu vojenští chemici nemuseli vždy rychle a vhodně poradit. I když jsou školeni hlavně pro týmovou práci, mají mnohdy docela dobrý základ i pro samostatnou práci v oblasti ochrany proti účinkům zbraní hromadného ničení. Rady těchto odborníků jsou pro civilisty často velmi užitečné. Proto i zde platí obdobné doporučení, jako u vojenských chemiků. Pokud lidé znají někoho z těchto specialistů, je dobré se na něj obrátit s prosbou o nějaké to praktické doporučení, jak se co možná nejlépe připravit na možný konflikt vedený i zbraněmi hromadného ničení.

Specializované kurzy na ochranu proti zbraním hromadného ničení jsou určeny hlavně pro pracovníky státních složek a důraz je opět kladen na týmovou práci. Není

asi zapotřebí příliš zmiňovat, že tyto státní složky se opět spoléhají na pomoc výpočetní techniky a moderních přístrojů. Pro civilisty, kteří by ale v případě použití zbraní hromadného ničení museli většinou pracovat samostatně nebo v malých skupinkách a bez jakýchkoli měřicích přístrojů, počítačů a pomoci zvenčí, jsou tyto kurzy, i kdyby se na ně nějak dostali, prakticky nepoužitelné. Prakticky zaměřené kurzy pro širokou veřejnost, které jsou určené pro ochranu osob a majetku proti účinkům zbraní hromadného ničení, nabízí celosvětově asi jen jediná firma, která je z České republiky. Jediná z toho důvodu, že kurzy jsou prakticky zaměřené a jsou určené pro civilisty ve věku zhruba od 10 let. Oproti klasickým kurzům je na těchto kurzech kladen důraz na samostatnou práci v zamořeném terénu, a to bez jakýchkoli přístrojů. Pro civilisty by tyto kurzy mohly znamenat velmi vhodné řešení jejich problému, protože v krátkém čase by se naučili, jak se co možná nejlépe vypořádat s útokem vedeným pomocí zbraní hromadného ničení.⁴²

7.6 Zázemí

Mít znalosti, jak se chránit v případě nasazení zbraní hromadného ničení, je velmi důležité. Bez těchto znalostí může být k ničemu i sebelepší příprava. Jenže samotné znalosti bez patřičného zázemí nejsou dostačující. Zázemím se zde myslí prostor, který slouží jako úkryt a zároveň i jako prostor pro uchovávání zásob, osobních věcí, zkrátka všeho potřebného. Movitější lidé si pro tento účel mohou vybudovat rodinný protiatomový kryt nebo si upravit stávající prostory a poměrně levně z nich vytvořit improvizovaný úkryt, nebo v některých případech i protiatomový kryt.

Mezi lidmi převládá zcela neopodstatněný názor, že stálý tlakově odolný úkryt musí být pod zemí a že se musí jednat o železobetonové monstrum, které má alespoň metr tlusté stěny. Přitom protiatomovým krytem může být v mnoha případech například vhodně upravená nadzemní garáž, a dokonce i karavan. O tom, jestli daný objekt nebo jeho část mohou být upraveny na protiatomový kryt, rozhoduje hlavně povaha nejbližšího cíle, na jehož zničení nebo alespoň poškození by mohl být proveden jaderný úder. V takovém případě je důležité věnovat hlavně pozornost vzdálenosti od možného centra výbuchu a předpokládané úrovni radiace z případného radioaktivního spadu. Pokud je daný cíl vzdálený jen několik kilometrů, může být s ohledem na povahu cíle či typ podloží, nutné přistoupit k určitým úpravám objektu kvůli možnému vodorovnému a částečně i svislému posunu země. Nicméně za takových podmínek je dobré civilistům doporučit poohlédnout se po možnosti ukrytí u příbuzných nebo

⁴² ŘEHOŘ, Jiří. *Ochrana proti ZHN*. [online]. 2012 [cit. 11. 05. 2013]. Dostupné z: <http://www.zhn.cz/ochrana-proti-zhn.html>

známých, kteří bydlí v méně rizikové oblasti, nebo zvážit nákup alespoň chaty nebo podobného objektu na bezpečnějším místě.

Ideální je, pokud je v daném úkrytu filtroventilační zařízení s vhodnými filtry schopnými ze vzduchu odfiltrovat alespoň otravné látky, toxiny, viry, bakterie a radioaktivní látky. Filtroventilační zařízení umožní volný pohyb osob uvnitř objektu bez nasazených ochranných masek a případně i improvizovaných či profesionálních ochranných obleků. Ochranné masky jsou určeny pouze pro krátkodobé použití a bez řádného nácviku je málokdo dokáže nosit déle než pár hodin. Filtroventilační zařízení by mělo být použitelné i bez přívodu elektrické energie.

7.6.1 Potraviny

Je třeba si uvědomit, že možnosti poválečného zemědělství by byly značně omezené, alespoň po dobu několika let, a proto je pro ty, kteří se rozhodnou připravit, vhodné zajistit si dostatek jídla na několik let. Problém ale může nastat, kam všechny potraviny uložit. Kdo bydlí v bytě, pro něj je rozumné se před zahájením příprav domluvit se svými příbuznými nebo známými ohledně možnosti společného postupu v rámci příprav. Je to nejlevnější řešení, a jakmile se více lidí rozhodne podílet na přípravách, náklady na hlavu rychle klesají. Navíc k příbuzným nebo známým stačí přijet až na „poslední“ chvíli.

Pravděpodobně nejhorším možným řešením je nedělat nic a v případě krize se spoléhat na pomoc ze strany státu. Strategické zásoby potravin nejsou neomezené a zřejmě nejpozději do jednoho roku by se vyčerpaly. S ohledem na možnosti poválečného zemědělství je roční doba v podstatě nedostačující. Jídlo by zřejmě ani nebylo možné odnikud přivézt. Je dobré poznamenat, že současné zásoby potravin by stačily přibližně jen pro 10 % lidí za předpokladu, že by se těchto 10 % lidí rozhodlo nakoupit trvanlivé potraviny na dobu asi 10 let. Zbytek by pak měl potraviny asi jen na pár měsíců.

7.6.2 Voda

Převařením vody se z ní neodstraní radioaktivní látky a s otravnými látkami a toxiny je to podobné. Protože var je energeticky a časově náročný, není v polních podmínkách tímto způsobem snadné každý den připravovat na člověka pět a více litrů pitné vody, protože pitná voda by se v bojových podmínkách měla používat nejen k pití a vaření, ale též i na praní, osobní hygienu a úklid. Řešit v bojových podmínkách

nějakou destilaci nemá smysl. Destilace by stejně nemusela zcela pomoci u vody zamořené některými bojovými chemickými látkami.⁴³

Civilisté si přesto mohou i v bojových podmínkách zajistit dostatek pitné vody. Voda z uzavřené vlastní studny může být vhodná k pití, ale nelze se na to vždy spoléhat. Takovou vodu je před pitím dobré alespoň vydezinfikovat. Sázkou na jistotu je mít dostatek balené vody nebo pitné vody uzavřené v k tomu vhodných nádobách. Nebalenou vodu uchovávanou v nádobách je ale nutné průběžně dezinfikovat. Další možností jsou speciální filtrační lahve v kombinaci s vhodnými dezinfekčními přípravky. Existuje tu i další možnost, která je ale pro civilisty poněkud dražší. Jedná se o speciální přístroj pracující na principu reverzní osmózy. S takovým přístrojem je za určitých okolností možné i ze „slané radioaktivní močůvky s příměsí yperitu“ připravit pitnou vodu.⁴⁴

7.6.3 Ochranné masky

Mít ochrannou masku s několika kvalitními filtry může být zcela nezbytné. Bohužel se u výrobců ochranných filtrů setkáme s různou kvalitou filtrů. Nemusí tedy být vždy to nejlepší řešení koupit ochranné filtry od výrobce, který má velkou reklamu. Koupit ochranné masky pro dospělé není takový problém, ale pro děti do 15 let jsou prakticky nesehnatelné.

Pokud si lidé zakoupí novou ochrannou masku, potom k ní bez problémů seženou ochranný filtr. Jestliže si ale zakoupí nějakou desítky let starou ochrannou masku nebo ruskou masku, musí si uvědomit, že k takové masce budou muset sehnat filtr s jiným závitovým připojením.

Jestliže si někdo pořídí ochrannou masku, měl by se naučit, jak ji správně a rychle nasadit, a to nejen sobě, ale i ostatním. Rovněž by si měl na nasazenou masku postupně zvykat tak, aby ji byl schopen nosit i jeden den.

7.6.4 Ostatní věci vhodné pro přípravu

Znalosti ochrany proti zbraním hromadného ničení, místo k ukrytí, čistý vzduch, dostatek pitné vody a potravin a ochranné prostředky v žádném případě neznamenají plnou připravenost. Společnost by se po třetí světové válce ocitla prakticky na úrovni středověku a na mnoha místech by rychle klesala ještě níž. Vše by záleželo na stupni poškození dané oblasti. Proto by se lidé, kteří plánují přípravu na možný světový

⁴³ ŘEHOŘ, Jiří. *Příprava pitné vody*. [online]. 2013 [cit. 11. 05. 2013]. Dostupné z: <http://www.zhn.cz/obchod/priprava-pitne-vody.html>

⁴⁴ ŘEHOŘ, Jiří. *Zajištění pitné vody*. [online]. 2013 [cit. 11. 05. 2013]. Dostupné z: <http://www.zhn.cz/obchod/zajisteni-pitne-vody-pri-nasazeni-zhn.html>

konflikt, měli snažit o to, aby byli v co možná nejvíce směrech soběstační. Měli by mít například zbraně, náradí, rýče, lopaty, osivo, teplé oblečení, literaturu s praktickými návody, apod. Zkrátka měli by být schopni si poradit vlastními silami. Stát by se o ně potom již zřejmě neměl jak postarat.

7.7 Kde na to vzít

Někteří lidé často říkají, že na přípravu nemají peníze. Tito lidé pak ale jedou třeba na dovolenou k moři, na kterou peníze mají. Příprava pro ně tedy není prioritou. Pak je tu skupina lidí, která se snaží připravovat, ale nemá na přípravu dost peněz. A nakonec tu máme většinu lidí, kteří se plánují připravovat, až pokud to bude aktuální, tj. až na „poslední“ chvíli, kdy budou pod jejich okny možná již jezdit cizí tanky.

Lidé, kteří se připravují nebo teprve plánují zahájit v dostatečném předstihu přípravu, mají celou řadu možností, kde ušetřit. Jen by měli mít na mysli, že šetřit se má i na drobnostech a ne jen na velkých věcech. Stačí se jen trochu omezit a měsíčně se v mnoha rodinách může hravě ušetřit i přes tisíc korun. Za tisíc korun se dají do zásob nakoupit takové trvanlivé potraviny, které mohou danou rodinu nasytit minimálně na měsíc. Pokud by si lidé odpustili drahou dovolenou nebo zrušili vánoční dárky, získali by tak ročně minimálně deset tisíc korun na hlavu. Místo balené vody mohou pít pitnou vodu z kohoutku, a to za zlomek ceny. Případně si mohou docela levně připravovat pitnou vodu z řady vodních zdrojů pomocí některých filtračních lahví. A jestliže si lidé myslí, že pití balené vody je zdravější, než pití vodovodní vody, potom by se měli podívat na složení balených vod a zjistili by, že to vždy nemusí být zdravotně až tak prospěšné.⁴⁵ Také poměrně oblíbené nakupování sladkých nápojů, které neobsahují cukr, může být z dlouhodobého hlediska docela hazardem se zdravím. ⁴⁶Rovněž stačí omezit návštěvy kin a restaurací a měsíčně se tak může ušetřit přes tisíc korun v rodinném rozpočtu. Když se nebude používat internet v mobilu, ušetří se pár set korun měsíčně. To samé platí pro mobilní internet pro tablet apod. Málokdo je tak pracovně vytížený, aby musel být na elektronické poště 24 hodin denně. Před pár lety jsme také bez těchto vymožeností dokázali žít. Pokud člověk bydlí ve městě, může po městě cestovat městskou hromadnou dopravou a oproti cestě autem tak ušetří zhruba několik set korun měsíčně. Dost podstatné pro úspory je nebrat si spotřebitelské úvěry například na nákup vybavení bytu apod. To vše není

⁴⁵ KOŽÍŠEK, František. *Zdravotní rizika pitné vody s vysokým obsahem rozpuštěných látek*. [online]. 2008 [cit. 17. 05. 2013]. Dostupné

z: http://www.szu.cz/uploads/documents/chzp/voda/pdf/Kozisek_atestacni_prace_2008.pdf

⁴⁶ STRUNECKÁ, Anna – PATOČKA, Jiří. *Doba jedová*. 1. vyd. Praha : Stanislav Juhaňák – Triton, 2011. 295 s. ISBN 978-80-7387-469-8. Kapitola 1.3, Nebezpečný aspartam, s. 21–27.

většinou tak nutné, aby to muselo být hned. Také nemá smysl kupovat například novou ledničku z toho důvodu, že má oproti stávající ledničce nižší spotřebu energie. Návratnost této investice se počítá minimálně na pět let, což u kvality dnešních spotřebičů může být za hranicí jejich životnosti. Protože podobných příkladů, kde ušetřit na drobných výdajích, se dá vymyslet celá řada, nemá smysl se jimi dále zabývat. Pokud jde o větší investice, například o rekonstrukci koupelny, pak si stačí sjednat jednotlivé řemeslníky a oproti zadání celé zakázky firmě se dají ušetřit desítky tisíc korun. V případě stavby domu si stačí sjednat někoho na stavební dozor a jednotlivé řemeslníky. Úspora při stavbě domu se často bude pohybovat v milionech a dá se říct, že se lze dostat na třetinu až polovinu cenu, za kterou by takový dům postavila stavební firma.

Má velký význam šetřit na drobnostech a neříkat si, že to je jen pár korun. Měsíčně by tak možná většina rodin mohla ušetřit i přes tisíc korun. Pokud by se tyto ušetřené finanční prostředky věnovaly na přípravu, lidé by za rok měli dostatek zásob, aby po případné válce mohli být vcelku soběstační.

Závěr

Diplomová práce zpracovala předem vytyčené cíle. Osvětlila účinky zbraní hromadného ničení (především jaderných) a v hlavní řadě poukázala na naprosto nedostatečnou připravenost České republiky účinně čelit nasazení ZHN proti našemu území. V oblasti přípravy zde chybí dostatek kvalitně vybavených protiatomových krytů a dětské ochranné masky (s pitným režimem) neexistují vůbec. Ani teoretická příprava na základních školách není dostatečná. A to právě z důvodu absence praktických cvičení, kde by se děti naučili alespoň nasadit ochranou masku.

Práce nezůstala pouze u hodnocení ochrany proti ZHN a předložila i několik možností, jak získat potřebné finanční prostředky pro nápravu současného kritického stavu. Pocit falešné bezpečnosti je obrovským hazardem s lidskými životy a celá situace by se měla neprodleně začít řešit.

Vypracováním této diplomové práce vznikl ucelený materiál ochrany proti základním účinkům ZHN, který vyhodnotil připravenost státu, jeho jedinců a doporučil adekvátní postupy pro řešení ochrany proti ZHN.

SEZNAM POUŽITÝCH ZDROJŮ

Seznam použitých českých zdrojů

DEYL, Václav (sest.), aj. *Vyprošťovací práce v civilní obraně*. 1. vyd. Praha : Naše vojsko, 1972. 248 s. Kapitola 2, Síly a prostředky pro záchranné a prvořadě likvidační práce v civilní obraně, s. 11–16.

STRUNECKÁ, Anna – PATOČKA, Jiří. *Doba jedová*. 1. vyd. Praha : Stanislav Juhaňák – Triton, 2011. 295 s. ISBN 978-80-7387-469-8. Kapitola 1.3, Nebezpečný aspartam, s. 21–27.

Literatura k ZHN

BOBEK, Jaroslav, aj. *Ochrana před zbraněmi hromadného ničení* : učebnice a metodika protiradiační, protichemické a protibiologické přípravy. 1. vyd. Praha : Naše vojsko, 1968. 224 s., 4 příl.

ČERMÁK, František, aj. *Ochrana proti zbraním hromadného ničení*. Praha : Naše vojsko, 1958. 175 s.

DUŠEK, Jiří – PÍŠALA, Jan. *Jaderné zbraně*. 1. vyd. Brno: Computer Press, 2006. 88 s. ISBN 80-251-0817-1.

FRANKENBERG, Egbert von. *Zbraně hromadného ničení* : některé vojenskopolitické a mezinárodně právní úvahy. 1. vyd. Praha : Naše vojsko, 1960. 339 s. Kapitola I, Imperialismus, strůjce války a prostředků hromadného ničení, s. 12–28.

HÁJEK, Josef, aj. *Nauč se chránit před účinky zbraní hromadného ničení*. 1. vyd. Praha : Naše vojsko, 1959. 60 s.

POKORNÝ, Miroslav (sest.), aj. *Kolektivní ochrana obyvatelstva za války*. 1. vyd. Praha : Naše vojsko, 1962. 116 s. Kapitola I, Stručná charakteristika zbraní hromadného ničení, s. 7–10.

ŠPIŠIAK, Michal – NEJEDLÝ, Karel. *Zbraně hromadného ničení a ochrana proti nim*. 1. vyd. Praha : Naše vojsko, 1957. 229 s.

Seznam použitých internetových zdrojů

BBC. *Confrontation over Pristina airport*. [online]. 2000 [cit. 08. 05. 2013]. Dostupné z:<http://news.bbc.co.uk/2/hi/europe/671495.stm>

CTBO. *Nuclear arms*. [online]. 2013 [cit. 12. 05. 2013]. Dostupné z: http://www.ctbto.org/fileadmin/user_upload/pdf/Sipri_table12b.pdf

GUARDIAN. *I am not going to start Third world war for you*. [online]. 1999 [cit. 08. 05. 2013]. Dostupné z: <http://www.guardian.co.uk/world/1999/aug/02/balkans3>

LÁTKOVÁ, Zdeňka. *V září se do škol vrátí branná výchova*. [online]. 2003 [cit. 07. 05. 2013]. Dostupné z: <http://www.novinky.cz/domaci/3540-v-zari-se-do-skol-vrati-branna-vychova.html>

LENTA. *В Москве построят 5 тысяч современных бомбоубежищ*. [online]. 2010 [cit. 10. 05. 2013]. Dostupné z: <http://lenta.ru/news/2010/07/12/vaulttec/>

KOŽÍŠEK, František. *Zdravotní rizika pitné vody s vysokým obsahem rozpuštěných látek*. [online]. 2008 [cit. 17. 05. 2013]. Dostupné z: http://www.szu.cz/uploads/documents/chzp/voda/pdf/Kozisek_atestacni_prace_2008.pdf

ŘEHOŘ, Jiří. *Filtroventilace Zeus*. [online]. 2013 [cit. 10. 06. 2013]. Dostupné z: <http://www.zhn.cz/filtroventilace-Zeus.html>

ŘEHOŘ, Jiří. *Odborná analýza*. [online]. 2012 [cit. 04. 05. 2013]. Dostupné z: <http://www.zhn.cz/odborna-analyza.htm>

ŘEHOŘ, Jiří. *Ochrana proti ZHN*. [online]. 2012 [cit. 04. 05. 2013]. Dostupné z: <http://www.zhn.cz/ochrana-proti-zhn.html>

ŘEHOŘ, Jiří. *Příprava pitné vody*. [online]. 2013 [cit. 11. 05. 2013]. Dostupné z: <http://www.zhn.cz/obchod/priprava-pitne-vody.html>

ŘEHOŘ, Jiří. *Zajištění pitné vody*. [online]. 2013 [cit. 11. 05. 2013]. Dostupné z: <http://www.zhn.cz/obchod/zajisteni-pitne-vody-pri-nasazeni-zhn.html>

SNYDER, Michael. *Private prisons*. [online]. 2013 [cit. 08. 05. 2013]. Dostupné z: <http://theeconomiccollapseblog.com/archives/private-prisons-the-more-americans-they-put-behind-bars-the-more-money-they-make>

ŠVEC, Petr. *Branná cvičení se vrací do škol*. [online]. 2011 [cit. 07. 05. 2013].
Dostupné z: http://zpravy.idnes.cz/branna-cviceni-se-vraci-do-skol-s-animaci-a-bez-plynovych-masek-p6j-/domaci.aspx?c=A110405_093836_studium_ts

THE WASHINGTON FREE BEACON. *War preparation indicator*. [online]. 2013 [cit. 11: 05. 2013]. Dostupné z: <http://freebeacon.com/war-preparation-indicator/>

SEZNAM PŘÍLOH

Příloha A – Rozhovor.....	I
---------------------------	---

PŘÍLOHY

Příloha A – Rozhovor s panem Jiřím Řehořem, majitelem firmy zabývající se ochranou osob a majetku proti zbraním hromadného ničení, která sídlí na adrese Jihovýchodní II 867/4, 141 00, Praha 4 – Záběhllice, www.zhn.cz.

Jaké jsou teoretické a reálné účinky zbraní hromadného ničení?

Bohužel se často i v nejrůznějších rádobě populárně naučných časopisech, a někdy i v odborných knihách, objevují informace o tom, že jaderné zbraně by dokázaly vyhladit lidstvo 10x, 100x, 300x apod. Kdybychom ale shromáždili za jasného slunného dne všechny obyvatele planety těsně vedle sebe na nějakou rovnou planinu bez jakékoli větší vegetace a provedli nad ní ve výšce kolem 1 600 m termionukleární výbuchy o síle 500 kt ekvivalentu TNT, potřebovali bychom na rychlé zabití všech lidí zhruba 45–55 jaderných hlavic, což by v takovém případě znamenalo, že jaderné zbraně by stačily na vyhlazení lidstva několik setkrát. Je ale jasně patrné, že je zcela nereálné, aby se za války všichni lidé nacházeli na takovém prostranství. V reálné válce by ani použití všech jaderných zbraní s velkou pravděpodobností nedokázalo lidstvo vyhladit. Kdyby se ale proti takovému masivnímu seskupení všech obyvatel této planety na jedné planině použilo nepatrné množství nejnebezpečnějších mikroorganismů speciálně upravených pro vojenské účely, potom by se ukázalo, že biologické zbraně mohou oproti jaderným zbraním v mnohonásobně menším množství napáchat stejné škody. Pokud by se proti těmto lidem použil například botulotoxin, bylo by jej oproti jaderným zbraním zapotřebí opět mnohonásobně méně, aby tito lidé neměli žádnou šanci na přežití. Na zabití lidstva by stačilo zřejmě jen pár gramů tohoto toxinu. Podobně by se mohly popsat i důsledky chemického útoku, při kterém by byly použité ty nejjedovatější otravné látky, ale byl by to zase jen nějaký teoretický výpočet, který by v reálném světě nikdy nefungoval. Tato malá čísla ohledně možností zabití celého lidstva v poměrně krátké době mohou možná někoho ohromit, ale jsou zcela o ničem. Realita je někde úplně jinde.

Které zbraně se řadí mezi zbraně hromadného ničení?

Nejčastěji se mezi ně řadí jaderné, biologické, chemické a toxinové zbraně, ale někdy se do této kategorie řadí i zbraně, které jsou schopné ovlivňovat například počasí.

V jaké vzdálenosti na otevřeném terénu je přežitelný jaderný výbuch pro nechráněného člověka?

Pokud předpokládáme jaderných výbuch odpovídající síle nejčastěji se vyskytujících termonukleárních zbraní, rovinatou nížinnou oblast bez větší vegetace a dohlednost například 50 km, potom se můžeme bavit o vzdálenosti kolem 3 km. V některých případech by u zasaženého jedince mohlo dojít k vážnému zranění, ale jestliže by měl velmi dobré znalosti ochrany proti účinkům jaderných zbraní, pak by s trochou štěstí mohl přežít bez jakéhokoli poranění.

Jaké byly znalosti učitelů o ochraně proti ZHN na školách během minulého režimu?

Na vysokých školách byly na poměrně dobré úrovni, ale na těch nižších to bylo horší. Nicméně děti na základních školách alespoň získaly základní návyky, jak se chránit proti ZHN.

Jaké byly znalosti školitelů, kteří měli přípravu proti ZHN na starosti?

Obecně byly na lepší úrovni, pokud je srovnáme se znalostmi učitelů na základních a středních školách nebo učilištích.

Kdy skončila výroba dětských ochranných masek?

Když jsem před pár měsíci řešil problematiku dětských masek s Gumárnami Zubří, které jejich výrobu měly na starosti, tak mi bylo řečeno, že výroba těchto masek skončila v roce 1975.

Jsou ještě k sehnání knihy o civilní obraně z dob socialismu?

Po převratu se postupně staré knihy o OPZHN vyřazovaly ze skladů a následně likvidovaly skartováním. Takže drtivá většina z nich je až na pár archivních kousků zničená.

Působí v dnešní době ještě někteří odborníci z řad tehdejší civilní obrany v ochraně obyvatelstva?

Ti, kteří ustáli po převratu vlnu masivního propouštění, postupně v následujících letech odcházeli a po roce 2009 bychom jich v dnešní ochraně obyvatelstva nejspíš moc nenašli.

Kde jsou dnes dětské ochranné masky?

Masky byly odvezeny ze škol mimo města do skladů hasičských záchranných sborů.

Jsou kryty z dob socialismu stále použitelné?

V rámci úspor za provoz krytů se u mnoha z nich přistoupilo k jejich likvidaci tak, že se zasypaly popílkovým betonem. Ušetřilo se tak za uložení tohoto betonu na skládce. Smutné je, že to odnesly 5–6patrové a někdy i 7patrové kryty. Cena těchto krytů v 60. letech 20. století byla kolem 60 milionů korun československých. Například na Ostravsku z původního počtu asi 330 protiatomových krytů jich zůstalo kolem 30.

Za dřívějšího režimu se počítalo s tím, že v případě potřeby stát zabaví lidem soukromé věci. Změnil se výrazně přístup státu k této problematice?

Vůbec ne. Komunisté ale alespoň investovali hodně do zásob a se zabavováním soukromých věcí počítali až jako s doplňující možností. Dnešní „demokratický“ kapitalistický režim na nějaké investice do výraznějších zásob nijak nemyslí a počítá se zabavováním potřebných věcí jednotlivcům a soukromým firmám. Na Kypru také začalo zabavování soukromých vkladů, takže dnes nejsou nijak větší jistoty než za minulého režimu.

Dají se ochranné filtry k maskám vyrobit na „poslední“ chvíli?

V tomto státě jsou zásoby speciálně impregnovaného aktivního uhlí v množství jen několika sudů, a to platí v podstatě jen bezprostředně po nákupu tohoto aktivního uhlí ze zahraničí. Lidé filtry k maskám až tak nepoptávají a aktivní uhlí má také svoji životnost, a proto se neobjednává po vagónech. Výjimku tvoří jen nákup většího množství tohoto uhlí v případě vyřizování armádní zakázky. Čím více tohoto uhlí se poptává, tím déle se na něj čeká. U pár sudů se dodávka pohybuje v řádu týdnů, ale v případě nedostatku suroviny, ze které se toto uhlí vyrábí, se jeho dodání může protáhnout třeba i na dva měsíce a v některých ojedinělých případech i na delší dobu.

Za jak dlouho by se daly vyrobit dětské ochranné masky, kdyby na ně byly nové formy?

Náš výrobce masek, Gumárny Zubří a.s., nemá na dětské ochranné masky formu, ale kdyby ji měl, přesto by musel objednávat některé díly u svých dodavatelů. Dodání těchto dílů by trvalo několik týdnů, takže nějaké větší množství těchto masek by pravděpodobně trvalo přes čtyři týdny.

Proč Gumárny Zubří nezhájí vlastní výrobu dětských ochranných masek?

Mezi lidmi není o tyto masky zatím příliš velký zájem a totéž platí o státu. Gumárny Zubří by musely vynaložit několik milionů korun na výrobu nových forem, a do toho se jim nijak nechce. Je to soukromá společnost, která nechce vyrábět na sklad. Pokud by se ale stát podílel na financování těchto forem, Gumárny Zubří by se rády takového projektu zúčastnily.

Je možné pro Čechy zakoupit dětské ochranné masky ze zahraničí?

V podstatě to jde, ale jsou s tím spojené značné problémy. V Evropě a ani v USA zřejmě není žádný výrobce dětských ochranných masek kromě Ruské federace. Jenže vyvézt tyto masky z Ruské federace je docela náročné. Toto zboží podléhá vývozní licenci, kterou je možné získat zhruba za měsíc, ale jen pro lidi, kteří projdou schvalovacím procesem. Pokud by stát chtěl objednat dětské ochranné masky z Ruské federace, musel by kromě měsíční vývozní licence připočítat ještě dvouměsíční dobu potřebnou pro jejich vyrobení.

Poskytují správně nasazené ochranné masky dostatečnou ochranu?

Především v případě použití chemických a biologických zbraní může být vzduch v dané oblasti silně zamořený i po dobu několika dnů až týdnů. V takovém případě se příliš nedá spoléhat na ochranu dýchacích cest a očí pomocí nasazené ochranné masky s vhodným filtrem, i kdyby byla s pitným režimem. Snesitelnost ochranné masky je pro dospělé po vhodném nácviku až jeden den a v některých případech až dva dny. Bez odpovídajícího nácviku se ve většině případů dá mluvit pouze o několika hodinách. Dalším problémem je, že při chemického útoku mají některé otravné látky značnou schopnost procházet kůží a i v poměrně malých koncentracích tak představovat zdravotní riziko, i když by byly jen v plynném skupenství. Rozhodující je o jakou se jedná látku, jaká je její koncentrace, jak dlouho by člověk byl vystaven jejímu působení, jestli v nějaké nedávné době byl vystaven působení nějaké otravné látky, které se tělo ještě nedokázalo zbavit, jaký je zdravotní stav zasaženého jedince apod.

Jak dlouho lze manuálně obsluhovat filtroventilační zařízení?

V podstatě pokud není filtroventilační zařízení pouze na elektrickou energii a umožňuje i manuální pohon, je při obsluze pomocí točení klikou, což je prakticky nejpoužívanější způsob manuální obsluhy, možné jej obsluhovat tak pět až deset minut, než člověku „upadnou“ ruce. U filtroventilačních jednotek umožňujících manuální pohon, která lze obsluhovat více lidmi, platí obdobný časový údaj. U našeho filtroventilačního zařízení je situace poněkud odlišná díky jinému způsobu pohonu. Zdravý odpočatý dospělý a dobře živěný muž v produktivním věku by na něm měl dokázat udržet plný výkon přes hodinu a v případě nutnosti i několik hodin.

Jak je to s tloušťkou stěny u krytů, které leží v méně rizikových oblastech?

Takové kryty mohou mít stěnu silnou například pouze 20 cm, ale to závisí na velikosti krytu. V těchto oblastech mohou dostačující úroveň ochrany kolikrát poskytnout i nadzemní nebo jen částečně zapuštěné kryty.

Kolik by stála výstavba krytů orientačně pro 1 000 000 lidí?

Pokud by výstavbu prováděl státní podnik, který by k práci využíval vězně, náklady by mohly být kolem sto miliard korun s DPH včetně základního vybavení. Nákup potřebné stavební techniky a pracovních pomůcek by mohl být kolem jedné miliardy.

Je možné se na odbornou literaturu o ZHN plně spolehnout?

Pro odborníky je tato literatura nepostradatelná, ale za předpokladu, že jsou schopni najít a opravit někdy i dost podstatné chyby, které se v textu občas vyskytují.

Dají se zde bez problémů sehnat americké knihy o jaderných zbraních?

Před útoky v Americe v roce 2001 je nebyl problém zakoupit přes americké Ministerstvo obrany, ale v dalších letech to bylo stále obtížnější a obtížnější. Některé odborné knihy se z volně dostupných staly prakticky nedostupné, protože jim byl přidělen určitý stupeň utajení.

Obsahují aktualizovaná vydání knih o ZHN podstatně více nových informací?

Spíše se jedná o menší doplnění, ale v některých případech se jedná dokonce o krok zpět. Například jedna česká kniha o ničivých účincích jaderných zbraní byla bez

problémů dostupná asi 15–20 let, ale po jejím novém vydání dostala nálepkou Tajné. Kromě nepatrných změn v části textu došlo v tomto vydání k odstranění kapitoly, která se zabývala účinky jaderných zbraní na mola a ponorky.

Jak je to s kvalitou různých volně dostupných programů na internetu, které se týkají modelování ničivých účinků jaderného útoku?

Spočítat účinky jaderného výbuchu je dost náročná záležitost a nelze to smysluplně provádět bez znalosti okolního terénu, parametrů bomby, atmosférických podmínek apod. Takže simulace takového útoku pomocí programů dostupných na internetu v ideálním případě povede k odchylkám v rozsahu několika desítek procent oproti skutečným ničivým faktorům jaderného výbuchu. Dále je nutné si uvědomit, že tyto programy nám nedají informace o tom, s jakými podmínkami přesně počítají (výška jaderného výbuchu, průměrná rychlost větru od země až po vrchol stabilizovaného oblaku, složení bomby apod.).

BIBLIOGRAFICKÉ ÚDAJE

Jméno autora: Vojtěch Tomeš

Obor: Sociální a mediální komunikace

Forma studia: prezenční

Název práce: Ochrana obyvatelstva ČR v případě nasazení zbraní hromadného ničení

Rok: 2013

Počet stran textu bez příloh: 55

Celkový počet stran příloh: 6

Počet titulů českých použitých zdrojů: 9

Počet titulů zahraničních použitých zdrojů: 0

Počet internetových zdrojů: 14

Počet ostatních zdrojů: 0

Vedoucí práce: Doc. PhDr. Jiří Víšek, CSc.